

Univerzita Palackého v Olomouci

Pedagogická fakulta

Studijní obor: Sociální pedagogika-specializace

Projektování a management



SOCIÁLNÍ SÍTĚ A HODNOTY ŽÁKŮ STARŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU

Diplomová práce

Autor: Bc. Michaela Šamajová

Vedoucí práce: PhDr. Gabriela Šarníková, PhD.

Olomouc 2022

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci

.....

Bc. Michaela Šamajová

Chtěla bych poděkovat PhDr. Gabriele Šarníkové, PhD. za podporu, trpělivost, odborný dohled a cenné rady při vedení diplomové práce. Dále bych ráda poděkovala všem základním školám a žákům staršího školního věku, kteří se podíleli na sběru dat při dotazníkovém šetření. Mé poděkování patří i mé rodině a přátelům, kteří mě po dobu mého psaní podporovali.

ANOTACE

Diplomová práce se zaměřuje na sociální sítě a na hodnoty žáků staršího školního věku. Práce v teoretické části popisuje vývojové etapy dítěte staršího školního věku a dále se věnuje internetu, sociálním sítím a samotným hodnotám. Výzkumná část obsahuje výzkumné komplexy, které byly použity pro ověření dat. Následně jsou veškerá data zpracována a popsána.

Klíčová slova

Sociální sítě, hodnoty, internet, žák staršího školního věku, výzkum, data

ABSTRACT

The diploma thesis deals with social networks and values of older school pupils. The theoretical part discusses development stages of a secondary school aged child and focuses on the internet, social networks, and the children's values. The research part contains the individual research parts which were used to validate the data, followed by description of all the processed data.

Keywords

Social networks, values, internet, secondary school aged pupil, research, data

Obsah

ÚVOD	8
1 CHARAKTERISTIKA STARŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU	9
1.1 TĚLESNÝ VÝVOJ	9
1.2 EMOCIONÁLNÍ VÝVOJ	11
1.3 KOGNITIVNÍ VÝVOJ	13
1.4 MORÁLNÍ OBLAST	15
1.5 SOCIÁLNÍ VÝVOJ	17
2 INTERNET A SOCIÁLNÍ SÍŤ	22
2.1 CHARAKTERISTIKA INTERNETU	22
2.1.1 POZITIVA A NEGATIVA INTERNETU	23
2.2 ONLINE SVĚT A SOCIÁLNÍ SÍŤ	25
2.3 VLIV SOCIÁLNÍCH MÉDIÍ NA MLÁDEŽ	29
2.4 VLIV TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU U POČÍTAČE NA FYZICKÉ, PSYCHICKÉ A SOCIÁLNÍ ZDRAVÍ	30
3 HODNOTY A HODNOTOVÁ ORIENTACE DĚTÍ STARŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU	32
3.1 KLASIFIKACE HODNOT	32
3.2 UTVÁŘENÍ HODNOTOVÉHO ŽEBŘÍČKU	34
3.3 VLIV SOCIÁLNÍCH SÍTÍ NA UTVÁŘENÍ HODNOTOVÉHO SYSTÉMU DĚTÍ ...	36
4 EMPIRICKÁ ČÁST	38
4.1 CÍL VÝZKUMU	38
4.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	38
4.3 HYPOTÉZY	38
4.4 VÝZKUMNÝ PROBLÉM	39
4.5 VÝZKUMNÝ SOUBOR	39
4.6 METODA VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	40
4.7 REALIZACE	41
4.8 VÝSLEDKY VÝZKUMU	41
4.9 OVĚŘENÍ HYPOTÉZ	52
4.10 VÝSLEDKY VE VZTAHU K VÝZKUMNÝM OTÁZKÁM	62
4.11 DISKUZE	63
ZÁVĚR	66
SEZNAM LITERATURY	68
SEZNAM GRAFŮ	72
SEZNAM TABULEK	73

SEZNAM ZKRATEK.....	74
SEZNAM PŘÍLOH.....	75
PŘÍLOHA 1.....	76

Diplomová práce byla podpořena z projektu IGA_CMTEF_2021_001 *Rozvíjení hodnot a výzkumných aktivit v sociální pedagogice.*

ÚVOD

Sociální sítě jsou neodmyslitelnou součástí dnešní společnosti a jejími uživateli jsou nejenom mládež a dospělí, ale již děti staršího věku. Právě ony se do světa moderních technologií již narodily a pocítují jejich nepostradatelnost. Díky sociálním sítím získává člověk mnohé informace, může se také vzdělávat pomocí různých webinářů, sdílet poznatky i osobní zážitky a především být v kontaktu s kýmkoliv, odkudkoliv a kdekoliv. Nepřetržitá aktivita na sociálních sítích se však odráží jak na fyzickém, tak psychickém a sociálním zdraví člověka. Je nezbytné, aby se sledovalo působení sociálních sítí na člověka v různých vývojových obdobích, především v období staršího dětství a adolescence.

Tématem diplomové práce jsou Sociální sítě a hodnoty žáků staršího školního věku.

Cílem práce je popsat a analyzovat období staršího školního věku v kontextu vývoje jedince a utváření hodnotového řebříčku a ve vztahu k užívání sociálních sítí. Pro naplnění tohoto cíle je práce rozdělena na teoretickou a empirickou část.

Teoretická část je rozdělena do tří kapitol. První je zaměřena na charakteristiku dítěte staršího školního věku z hlediska tělesného, emocionálního, kognitivního, morálního a sociálního. Ve druhé kapitole, která je rozčleněna do čtyř podkapitol, popisujeme problematiku internetu a sociálních sítí, jejich pozitiv a nevýhod a také vlivu na mládež. Podkapitola, která se zabývá vlivem trávení volného času u počítače, který může způsobovat fyzické, psychické a sociální obtíže navazuje na předešlá témata, která spolu úzce souvisí.

Poslední, třetí kapitola teoretické části je zaměřena na axiologickou otázku a je rozdělena do tří podkapitol. V první podkapitole vymezujeme různé klasifikace hodnot, ve druhé podkapitole se zaměřujeme na hodnotovou orientaci dětí staršího školního věku. Poslední podkapitola je popisem a analýzou vlivu sociálních sítí na utváření hodnotového systému dětí.

Empirická část je zaměřena na zkoumání vlivu sociálních sítí a hodnotového řebříčku dětí v období pubescence. Pro výzkumné šetření je zvolen kvantitativní výzkum, ve kterém byla použita metoda 23-položkového dotazníku s uzavřenými a polootevřenými otázkami, z nich první čtyři jsou zaměřené na zjišťování sociodemografických údajů. Data jsou zpracována statistickými metodami, hypotézy byly ověřovány za pomoci testu nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku. Empirickou část uzavírají závěry výzkumu a následná diskuze.

Diplomová práce je ukončena závěrem. Přílohou část tvoří dotazník, který byl distribuován online formou využitím snowball metody.

1 CHARAKTERISTIKA STARŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU

Starší školní věk přináší významnou tělesnou změnu, která velmi úzce souvisí s vývojem v oblasti emocionální, morální a také sociální. Probíhající vývoj navazuje a zároveň čerpá z předcházejícího období, přičemž průběh je o něco rychlejší. Období staršího školního věku je vymezeno zhruba od desátého do patnáctého roku života, kdy se jedinec nachází ve stadiu prepuberty a puberty (Matějček a Pokorná, 1998). Vágnerová (2017) řadí toto období do dlouhého stádia dospívání jako jeho první fázi. Na konci tohoto období stojí jedinec před rozhodováním, jaké povolání a s tím související další studium si zvolit.

1.1 TĚLESNÝ VÝVOJ

Období dospívání nejvíce ovlivňuje nástup puberty, který značně působí na tělesnou stavbu a formuje pohlavní znaky. Jedná se o dobu, kdy se komplexně proměňuje osobnost, a právě biologické změny v mnohém podmiňují změny psychické i sociální (Vagnerová, 2012).

Přívál hormonů způsobí nárůst svalů a kostí. Začíná se objevovat ochlupení na místech, kde dříve nebyvalo. V období puberty má tělo nadbytek hormonů, a proto dochází ke zvětšení kloubů a rychlému růstu končetin (Puberta, 2015). Tyto vnější proměny jsou v jisté disproporci a její uvědomění může vést děti někdy také do rozpaků.

Při samotném růstu do výšky prochází změnou hlavně kostra. U chlapců se velice zrychluje jejich růst. V tomto období vyrostou až o patnáct cm za pouhý rok. Převážně se tento růstový skok začíná objevovat až po patnáctém roce. Naopak u dívek k růstu začíná docházet již před patnáctým rokem. Dochází však k maximálnímu navýšení o deset cm za rok. Jakmile se u dívky projeví menstruace, dochází ke zpomalení růstu a během dvou až tří let se převážně zastaví. S růstem je spojeno i zvýšení hmotnosti těla. Dívky dříve za rok přibýly na váze o dva kilogramy, dnes jsou jejich roční přírůstky o tři až čtyři kilogramy větší. U chlapců dochází k mnohem vyššímu nárůstu hmotnosti. Váha je však ovlivňována výškovým růstem (Matějček, 1998).

Mimo kostru roste i trup, dochází ke konečné velikosti hlavy a dotváří se i proporce obličeje. Mění se tak podoba tváře, která se začíná stabilizovat. Změnu s napětím pozorují zejména dívky. Chlapci bývají v této formující se době spíše nešťastní, díky velkému příválu hormonů, a zvláště růstového, který způsobuje nejen růst končetin, trupu, ale také obličeje. Často dochází k přetvoření dříve jemných rysů na hrubé. Podobu ovlivňuje i definitivní chrup,

který se v této době utváří a je úplný až kolem dvacátého roku. V pozdější etapě života se ještě mohou či nemusí objevit „osmičky“, neboli „zuby moudrosti“. Postupem dokončování růstu však dochází k harmonizaci a souladu obličeje (Matějček, 1998; Říčan, 2004). Množství hormonů, které tělo v pubertě produkuje, se dále projevuje i na obličeji. Na němž se často objevuje akné, které mnoha pubescentům vyvolává pocity méněcennosti nebo studu.

Tělesný růst, který je co do výšky již dokončen, přechází do druhé fáze. U dívek se začínají objevovat ženské rysy (zaoblené tvary) a u chlapců se projevuje větší svalovina než dříve (ramena, hrud') (Langmeier a Krejčířová, 2006).

Výraznou změnou u chlapců, kterou způsobuje testosteron je růst hlasivek. Hrtan se začíná zvětšovat a hlasivky prodlužovat, což u mužů způsobuje pokles hlasu o jednu oktávu. Tato změna je pro mozek tak velká, že se opět musí naučit ovládat svalový aparát, který hlasivky ovládá. Vědci to přirovnávají k učení se na nový hudební nástroj (Puberta, 2015).

Estrogen, který se v dívčím těle vyskytuje ve vyšší míře nežli dříve, způsobuje okamžitou reakci hrudníku. U každé dívky se objevují různé velikosti ňader, které však procházejí stejnými vývojovými fázemi (Puberta, 2015).

Pubescent, který se v tomto období začíná zajímat o druhé pohlaví, objevuje doslova svoji novou tvář. Zkoumá jednotlivé rysy svého těla. Pozoruje své oči a jejich vzdálenost od sebe, poté přechází jeho pozornost na nos a jeho tvar. Objevuje veškeré pigmentové skvrny, které dříve spíše ignoroval a přehlížel. Před zrcadlem pozoruje i linii svých rtů a zároveň se snaží napodobit různé druhy výrazů (naštvaný, usměvavý, upřímný). V této situaci pubescent dochází ke dvou závěrům. Buď ve svém vzhledu najde zalíbení nebo se zděsí (Říčan, 2004).

V prvním případě si pohled na svůj obličej užívá a experimentuje s různými typy úsměvů, zkouší si grimasy a objevuje své nové půvaby. U pubescentů se však častěji vyskytuje druhá varianta. Jedinec je se svým vzhledem značně nespokojen a nachází stále nové nedokonalosti, byť se jedná i o ty nedrobnější vady, kterých si druhý člověk ani nevšimne. Dochází tak k pocitům nejistoty a trapnosti (Říčan, 2004), co jedinci řeší mnohdy nepochopitelnými reakcemi v chování.

Tělesná proměna je nejen významným znakem dospívání, ale zároveň ovlivňuje identitu, která je součástí zevnějšku jedince. Změna tak může být prožívána velmi intenzivně. Podstatné změny těla mohou vyvolat dojem ohrožení celistvosti, vlastní osobnosti a s ní související ztrátu sebejistoty. Pubescent, tak často k vyjádření své identity volí různé úpravy

svého zevnějšku a změnu ve stylu v oblékání. Svému dospívajícímu okolí, tak sděluje, kým se cítí být. Zároveň se jedná i o snahu odlišení se od dospělých a možnost projevit vlastní identitu. Úpravami zevnějšku, které jsou leckdy až výstřední se jedinec snaží vyjádřit svoji potřebu získání ocenění, pozornosti nebo upozornění na sebe samého (Vágnerová, 2012).

Zároveň pubescent, jak uvádí Korbelová (2021), potřebuje získat pocit, že je ostatními jedinci brán vážně. Mnohdy pubescent nachází inspiraci k pořízení tělesných modifikací (tetování, piercing) jak u členů své rodiny, vrstevnických skupin tak i u slavných osobností, které považuje za svůj vzor. Jedinec se za pomocí piercingů, tetování, změnou barvy vlasů či stylem oblékání snaží, co nejvíce podobat svému vzoru, se kterým souzní a hlásá nebo naopak přebírá jeho názory. Svoji novou identitu si děti staršího školního věku tvrdě brání a nenechají se od ní jen tak odradit.

1.2 EMOCIONÁLNÍ VÝVOJ

Hormonální změny, které v těle probíhají, způsobují zvýšenou emoční labilitu, pocity úzkosti, nejistoty, nízké sebevědomí nebo také problémy se sebezpřijetím a přijetím do kolektivu. Problémy může způsobovat individuální vývoj, který u každého probíhá odlišně. Jedinci mohou vyrůst moc, málo či vůbec. Dále dochází ke změně v oblasti jistých partií, ale někdo může pociťovat jistou absenci této změny (Vagnerová, 2012).

V dospívání jsou citové zážitky více diferencovány. Narůstají nové a další druhy emocí. Časná pubescence způsobuje projevy zvýšené emoční lability, na jejíž transformaci se podílí hormonální změny. U jedinců se objevuje egocentrismus a zvýšená potřeba sebereflexe. Náladovost a zvýšená labilita následně odeznívá příchodem střední a pozdní adolescence. V pubescenci dozrává samotný temperament jedince. Období se vyznačuje velkou mírou citlivostí na intenzivní prožitky. Podstatnými projevy jsou: empatie, přátelství, láska, vytváření partnerských a přátelských vztahů nebo udržení vztahů. Typickými emocemi pro toto období je vztek, smutek, nejistota, vulgární vyjadřování, nepřátelské projevy, agrese a touha po přijetí či sblížení (Žaloudíková, 2013). Na nepředvídatelné emocionální chování by měli být dospělí – rodiče i pedagogové – připraveni a projevovat pro ně pochopení.

V tomto období dochází k další výrazné změně, která je ovlivňována přívalem vyššího počtu hormonů. Jedná se o emoční nevyváženost neboli „hormonální bouře“. U pubescenta se začíná objevovat podrážděnost, intenzivnější prožívání věcí, nestabilní nálady, vzdor nebo nevrlost. Tyto emocionální projevy následně ovlivňují soustředěnost, snadnou unavitelnost,

nekvalitní spánek či pocity úzkosti. Jedinec se začíná potýkat s obtížemi přijetím sebe sama, jelikož jeho tělesná i psychická stránka prochází podstatnými změnami (Vývojová psychologie pro sociální práci, 2013).

Dle Vágnerové (2005) bývají emoční prožitky v období pubescence velmi intenzivní, mnohdy však mají spíše krátkodobý charakter a prochází častými změnami. Dítě staršího školního věku se tak stává pro své okolí velmi nepředvídatelným, nelze totiž jednoznačně určit, jak bude v dané situaci reagovat. Pro pubescenta, který nedokáže své emoce zatím ovládat je tato situace těžká. Mnohdy ani samotný jedinec nezná příčinu svého emocionálního chování v dané situaci a na své pocity pak často reaguje jako na něco, co ho obtěžuje a způsobuje mu podrážděnost. U návalů emocí, které dítě staršího školního věku prožívá nelze určit, které emoce byly způsobeny hormonální změnou a které naopak vzniklou situací.

Děti staršího školního věku mají v období puberty tendenci vidět svět černobíle. Je to pro ně prostředí, ve kterém jim nikdo nerozumí, nic není podle jejich představ nebo musí dělat věci, které je nebaví nebo ani nezajímají. Jedinci mají dále sklony dělat extrémní závěry a velké kritice čelí hlavně rodiče. Pubescenti mnohdy utíkají od nevyhovující reality do vábných představ, kde jsou oni těmi nejdůležitějšími, nejlepšími a svobodnými (Vymětal, 2004).

Sebehodnocení u pubescenta má značnou souvislost s emoční nerovnováhou a nejistotou jedince. Dítě staršího školního věku vnímá projevy ostatních lidí za útočné či urážlivé. Reakce je způsobena pocitem zranitelnosti a nejistoty v sebe samého. Pokud se pubescent potýká s problémem sebepřijetí, hrozí u něj velká míra vztahovačnosti. Pro toto období je typické útočné chování, negativismus a přehnané reakce na nepatrný konflikt (Vágnerová, 2005).

V období pubescence má jedinec mnohdy pocit, že mu dospělý nerozumí. Projevy chování u pubescenta vůči dospělým osobám se vyznačují především odmítáním, uzavřením se, vztahovačností a častými pocity méněcennosti. Pocity, které se v jedinci mísí bývají častou příčinou začlenění se do pokoutní party, jenž bývá pro pubescenta atraktivní (možnost získání a posílení sebedůvěry, vybití agrese). Chování, které je velmi impulzivní a nepředvídatelné nazýváme obdobím „vulkanismu“ nebo také „hormonální bouře“. Změna chování se dále pojí ještě s jedním obdobím, a tedy vzdoru neboli odporu k autoritě (Studium psychologie, 2020).

Přechod mezi jednotlivými fázemi není pokaždé plynulý. Někdy může docházet k nepříznivému vzniku napětí mezi novou a starou etapou, na kterou jedinec nemusí být zcela připravený či zralý. Tento stav bývá nazýván vývojová krize. Jde například o situaci

pubescenta, který by se chtěl osamostatnit od rodiny, ale zatím nemá dostatek kompetencí ke splnění tohoto cíle. Dalo by se říct, že se tak dočasně vrací do dětské role. Přejímové období má však značně důležitý význam, stimuluje totiž jedince, aby došel k vývojovému skoku, který je plný napětí a zásadních proměn, ale vede k jeho plynulému vývoji (Vágnerová, 2012).

Emocionální vývoj se dále pojí s přežíváním dítěte staršího školního věku v období puberty. Jedinec zažívá prudké změny emocí, kterých v průběhu dne vystřídá hned několik. Zároveň se pubescent potýká s nepochopením ze strany rodičů, kteří jej považují stále za dítě. Jedinec často řeší nějaké problémy, o kterých však s rodiči otevřeně nemluví, ale svoji frustraci znázorňuje různými gesty (např. bouchnutí s dveřmi, odsekávání). Pubescent se mnohdy snaží své problémy řešit sám a mnohdy se bojí o svém problému mluvit s rodičem. Pro lepší komunikaci mezi dítětem a rodičem je dobré vytvářet pocit bezpečí, důvěry, pochopení nebo povzbuzení (Žaloudíková, 2013).

1.3 KOGNITIVNÍ VÝVOJ

Každý jedinec vyrůstá v odlišném prostředí a každé atributy prostředí mají jistý vliv na jeho vývoj a mohou ho určitým způsobem ovlivňovat. Rozvoj a využití předpokladů se odvíjí od podnětnosti prostředí, a to zejména rodinného nebo následně postojem školy či učitele. V desátém roku života se dotváří a dozrává šedá kůra mozková, kde převažují kognitivní centra, myšlení a rozumové schopnosti (Vágnerová, 2001).

U dětí, kterých se prozatím změny v oblasti pohlavního zrání netýkají se naopak mění jejich způsob myšlení, které je již vyspělejší. Dále se začíná objevovat vlna kritiky, a to nejen vůči sobě, ale i k ostatním, což je další známka dospívání. Jinak je tomu u dětí, které již pozorují jisté pohlavní změny, jejich chování však pořád zůstává emočně, sociálně i intelektuálně dětské (Langmeier a Krejčířová, 2006).

Vývoj dítěte může do značné míry ovlivňovat množství získaných zkušeností a jejich kvalita. Může být nápomocna k rozvoji v dané oblasti, ale zároveň nedostatek výchovného vedení jedince vede ke zpomalení určitých rozvojových schopností. Rozvoj poznávacích schopností (porozumění, paměť, analytické myšlení, hodnocení) i preference určité poznávací strategie může být ovlivňována již zmíněnými zkušenostmi (Vágnerová, 2001).

Prostředí označováno jako primární, které podstatným způsobem ovlivňuje rozvoj dětské psychiky, určuje rodina jedince. Je považována za nejvýznamnější prostředí, neboť předává dítěti první a základní zkušenosti, které vytvářejí určité představy o světě. Rodina do

značné míry ovlivňuje postoj dítěte, a i následné poznávání světa, které se opírají o předané zkušenosti. Získaný soubor znalostí však dále spoluurčuje, jak bude s informacemi pracovat, jak jim bude rozumět, nebo zda pro něj budou důležité (Vágnerová, 2001).

Rodina by pro dítě měla být prostředím se značným citovým zázemím, zdrojem pocitu jistoty a bezpečí. Dále se rodina významně podílí na rozvoji sebedůvěry a sebejistoty, které jsou potřeba pro uplatnění schopností daného dítěte. Samotný rozvoj dětského uvažování je také podporován rodinným prostředím, kdy rodina určuje kompetence nebo metody uvažování, které jsou jimi ceněny nebo naopak pokládány za bezúčelné. Zde se reflektuje hodnotový systém samotné rodiny a zároveň souhrnná úroveň jak obou rodičů, tak i dospělých příslušníků rodiny v celkovém kontextu (Vágnerová, 2001).

Jedinci začínají schopně, abstraktně a hypoteticky uvažovat již na druhém stupni základní školy. Za dosažení této úrovně se předpokládá, že žák je schopen porozumět obtížnější výuce. Dále u jedince dochází ke změně vztahu, a to jak ke světu, tak k sobě samému. Tuto změnu způsobuje schopnost přemýšlet nad mnoha různými variantami. Za projev této změny je považována větší kritičnost, a to jak ke škole, učitelům tak k obsahu celkové výuky (Vágnerová, 2001).

Pro dospívajícího člověka je potřeba přemýšlet o světě jaký je, nebo jaký by měl být přímo typická. Reálný svět je pro něj pouze jedna z mnoha dalších variant. Postupem času si dospívající jedinec začíná osvojovat abstraktní způsob myšlení, kde tématem úvah může být takřka cokoliv. Myšlenková nezávislost nad určitou realitou umožňuje dospívajícímu jedinci řešit vzniklé problémy, nebo pochopit různé teorie odlišným způsobem než doposud (Vágnerová, 2001).

V období dospívání má četné nedostatky hypotetické myšlení. Nezralost jedince se odráží v jeho uvažování, a to tedy v neschopnosti přesněji rozlišovat reálně existující, možný nebo předpoklad alternativ. Dále nebere v potaz ani odlišnost pravděpodobnosti. V této fázi dospívání mají pro jedince všechny alternativy stejný význam. Důvodem tohoto přístupu bývá zejména nezralost a nezkušenost (Vágnerová, 2001).

Vnímání pubescenta se již pohybuje na úrovni dospělého člověka. Objevuje se posílení logického myšlení, paměti a abstraktního myšlení. Dospívající jedinec má hypoteticko-deduktivní schopnosti, díky kterým je schopen dedukovat závěr z hypotéz, a nejen pouze z reálného pozorování. Toto období je nazýváno stádiem formálních logických operací (Vývojová psychologie pro sociální práci, 2013).

Jedinec se v pubescentním období snaží odlišit od mladších věkových skupin, změnou řeči. Typickou transformací bývá používání cizí terminologie, rozšíření slovní zásoby nebo obohacení aktivního slovníku. Významný vliv na změnu řeči zastává i sociální skupina v níž se jedinec pohybuje (Vývojová psychologie pro sociální práci, 2013).

Dříve si jedinec vytvářel představu sám o sobě na základně získaných názorů od ostatních lidí. Nyní však pubescent při svém sebehodnocení velmi spoléhá sám na sebe. A začíná si pokládat otázku „Kým vlastně je?“ v odpovědích je však k sobě až příliš kritický. Jelikož už dokáže přemýšlet abstraktně, začíná si vytvářet představy kým by se chtěl jednou stát, mnohdy ale jeho vidiny sklouznou k nereálným fantaziím. Toto období vypovídá o zřejmém úsilí hlubšího sebepoznání. Biologické změny společně s duševními, způsobují že se pubescent nyní více zabývá sám sebou (Vývojová psychologie pro sociální práci, 2013).

V období dospívání je jedinec ovlivňován pravomocemi, které jsou pro něj nové. Často se začíná objevovat proměnlivost názoru ke druhým lidem, nebo změna sociálních rolí, kdy dospívající pubescent začíná odmítat dosavadní podřízenou roli. Samotná potřeba dospívajícího dosáhnout stejné úrovně jako dospělý se značně projevuje i ve vzájemné komunikaci. Změny se začínají objevovat i ve vztahu ke škole, kdy dobré výsledky přestávají být pro jedince prioritou, ale pouhým prostředkem. Tato přeměna se netýká pouze školy, ale také je zaměřena na vztahy k učitelům, kdy žák uznává autoritu učitele pouze v případě, pokud jedince nějakým způsobem imponuje (Vývojová psychologie pro sociální práci, 2013).

Významným mezníkem pro vývoj pubescenta je odpoutání se od své rodiny, ve smyslu větší míry samostatnosti, projevování vlastních názorů a jednání dle svého uvážení. V této části vývoje tak dochází k modifikaci ve vztahu k rodičům. Pubescent se často snaží od rodičů určitým způsobem odlišit, jelikož v dospívajícím období dochází ke zjištění, že ani samotní rodiče nebývají neomylní. Zároveň jedinec začíná odmítat rodičovskou autoritu, kterou doteď nekriticky přijímal (Vývojová psychologie pro sociální práci, 2013).

1.4 MORÁLNÍ OBLAST

Dle Piageta a Kohlberga (in Vacek, 2008) je kognitivní vývoj nezbytným předpokladem morálního vývoje. Piaget ve 30. letech 20. století stanovil tři stádia morálního vývoje, které v pozdějších letech téhož století Kohlberg (in Vacek, 2008) ověřoval a doplnil:

První úroveň je nazvána jako prekonvenční a pro ni typická citlivost reakcí v oblasti společenských morálních norem a zároveň na psychické a fyzické důsledky, které jedinec svým

jednáním přináší. Tato úroveň se člení na stadium orientace na poslušnost a vyhýbání se trestu a na stadium individualismu, účelovosti, vzájemnosti, usilování o odměnu a ocenění.

Konvenční úroveň je druhou a má za cíl splňovat očekávání rodiny či přátel. Za podpory dodržuje normy a zákony, které jsou pokládány za správné. Tato úroveň má stadium orientace na vzájemné vztahy, sociální shodu a dohodu, vzájemnou přizpůsobivost (původně stadium „dobrého hochy a hodné dívky“) a stadium orientace na zákon a řád, respektování společenského systému.

Poslední úrovní je postkonvenční, která se snaží definovat principy a morální hodnoty. Uplatňují se napříč vlivu autorit, skupiny či jednotlivců. Tato úroveň má také dvě stádia: orientace na legální společenskou smlouvu (dohodu) a na respektování práv jednotlivce a orientace na obecné (univerzální) etické principy a vlastní svědomí.

V morálním vývoji je pro chlapce i dívky zlomovým obdobím věková hranice jedenácti až třinácti let. Úroveň morálního usuzování je u obou pohlaví jiná. Dívky do jisté míry dosahují vyšší úrovně než chlapci. Důvodem je rychlejší fyzická i psychická vyspělost. Zásadní proměnou je i jazyková zdatnost, kterou disponují zejména dívky. Ta umožňuje přesnější a kvalitnější vyjadřování morálních postojů a názorů. Vyšší úrovní morálního usuzování u dívek se dále přikládá i fakt, že se více zajímají o svět lidí a o mezilidské vztahy. Ve věku třinácti let dívky často dosáhnou stádia, kdy se zvýší jejich sociální vnímavost a vnitřně-vnější morálka. Rozdílnost úrovní mezi pohlavími se v sedmnáctém roce života postupně vyrovnává (Vacek, 2008).

Thorová (2015) uvádí, že dospívající jedinec je idealista a v tomto období se vášnivě interesuje do morálních principů. Začíná se účastnit různých občanských aktivit, které prokazují jeho přesvědčení. Životní zkušenosti dítěte staršího školního věku jsou spíše omezené a neumožňují adekvátní nahléd, zároveň postrádá životní moudrost. Samotný idealismus se tak často dostává do kolize s realitou. Mnoho dospívajících je konfrontováno s kritickými situacemi, ty mohou způsobit narušení jejich morálního vývoje.

U jedince, který prožil traumatizující emoční zklamání (fyzické násilí, rozvod rodičů, ponižování) je znát absence ideálů. Svět je pro něj špatný, nespravedlivý a považuje za správné starat se jen sám o sebe. Morální hodnoty jsou tak méně zvnitřněné než naopak u jedince, který vyrůstal v uspokojivém prostředí a jeho morální vývoj identity probíhal adekvátně (Thorová, 2015).

Dítě staršího školního věku je v období puberty vystaveno značné labilitě nálad. Obyčejný rozhovor s náznakem výtky je jedincem brán jako kritika nebo nespravedlnost vůči jeho osobě. Přehnané reakce jsou pro pubescenta spíše „maskující pózou“, jelikož ve skutečnosti potřebuje cítit jistotu, oporu, kontakt a pocit uznání či akceptování jeho názoru. Jedinec zároveň potřebuje vidět i dobro kolem sebe, neboť jeho svět, který mu připadá jako místo plné kritiky a zla zatím nedokáže ovládat a spíše se v něm ztrácí (Vágnerová, 2012).

1.5 SOCIÁLNÍ VÝVOJ

Konflikt mezi identitou a konfúzí sociálních rolí je charakteristické pro období od dvanácti do devatenácti let. Jedinec během svého vývinu navazuje na fázi předcházející (mladší školní věk). Začíná kriticky porovnávat realitu společnosti v níž se pohybuje s vlastními ideály, které jsou podporovány uměním, literaturou a filozofií (Erikson, 2002).

Rodina, společnost a škola vyvíjí na jedince tlak, který se intenzivně dostává do střetu s vývojem ego-nezávislosti a s pocity související s identitou vlastního já. Pokud společnost a technologické změny náhle zdiskreditují hodnoty, které jsou tradičně uznávané, může se u jedince objevit patologický rozvoj mysli. Neboli stav takzvané konfúze rolí (Erikson, 2002).

Pro končící dospívající období je zmatení v oblasti smyslu života neobyčejně sensibilní záležitost. Jelikož má pubescent problém nalézt kontinuitu mezi tím co přijal a naučil se jako dítě a tím co jako bytost, která už dítětem není, ale není ani dospělým člověkem, musí snášet. Ztráta identity je mnohdy pro dospívajícího jedince natolik traumatizující a duševně trýznivá, že volí identitu zločince v mladistvém věku raději než úplnou ztrátu identity (Erikson, 2002).

V období pubescence se objevuje sociální hodnocení, kdy jedinec na základě svého uvažování o ostatních lidech mění své prožívání a myšlení. Hodnocení je posuzováno dle zásadnějších vlastností nežli dříve. Dítě staršího školního věku se v nižší míře zaměřuje na aktuální chování, viditelné projevy, výstřednosti nebo subjektivně význačné vlastnosti. Smýšlení o lidech začíná být v tomto období hypotetické. Jedinec nehodnotí pouze na základě vzhledu člověka, ale přemýšlí nad tím, jaký je nebo by mohl být (Vágnerová, 2012).

Sociální expanze do nového a širšího světa se projevuje také získáním četnějšího počtu dalších poznatků o jiných lidech, které si pubescent musí zpracovat. Názory dítěte staršího školního věku a ostatních jedinců se mohou lišit, mohou zastávat odlišné postoje, disponovat odlišnými city nebo mohou mít jiné vlastnosti. Zkušenosti, které jsou získávány později, slouží jako základ pro následující rozvoj sociálního poznávání. Pubescent je do jisté míry ovlivněn

vrstevnickými stereotypy, které se podílí na vytváření úvah o ostatních lidech (učitelé, rodiče). Zaslужují se tak o předurčení, co a jak bude jedinec hodnotit (Vágnerová, 2012).

Dítě staršího školního věku, který přechází z dětství do společnosti dospělých je přijímán jako rovnoprávný člen. Tento okamžik je nazýván iniciačním ritem, kdy dospívající jedinec dokazuje společnosti svoji odvahu a odolnost. Zároveň jsou mu předávány symboly, které značí dospělý statut. Nároky na dospívajícího člena společnosti se však v dnešní době neustále zvyšují a jeho příprava tak prochází delší preparací. Od konce 19. a začátkem 20. století dochází ke zřetelnějšímu vymezení životního úseku neboli k samostatnému sociálnímu určení. Toto období poskytuje jedinci čas a ochranu k postupnému absolvování složitých společenských úkolů (Langmeier a Krejčířová, 2006).

Mezi primární vývojový účel v období pubescence je vytvoření identity. Její získání může poskytnout osamostatnění se od rodičů a získání autonomie, která by znamenala samostatné fungování ve světě. Jedinec si za pomoci brigád a spoření na vysněnou věc osvojuje hospodaření s penězi. Tato zkušenost připravuje jedince na ekonomickou nezávislost (Thorová, 2015).

Vztahy mezi vrstevníky bývají u většiny pubescentů navazovány velmi podobně. Langmeier a Krejčířová (2006) uvádějí pět fází:

1. Skupinová izosexuální fáze: Vyznačuje se svojí typičností pro období puberty. Jedná se o skupiny, které jsou tvořeny pouze stejným pohlavím a aktivně odmítají jedince opačného pohlaví.
2. Individuální izosexuální fáze: Jde o potřebu párového přátelství, které je pro oba jedince více intimní než ve skupině. V této fázi je navazován bližší přátelský vztah, kdy jedinci nejsou jen kamarádi, ale jsou označováni za „nejlepší/ho kamarádka/a“. Komunikace mezi nimi je mnohem soukromější, jedná se o sdílení svých citů, zkušeností a pocitů.
3. Přejídná etapa: Označuje příchod zájmu o druhé pohlaví, ze začátku je však spíše bázlivý a nejistý. Dívky či chlapci začínají projevovat takzvaný zájem „na dálku“, při němž se stále drží své skupiny, ale svůj protějšek mnohdy provokují.
4. Heterosexuální fáze polygamní: Objevuje se na přelomu pubescence a adolescence, kdy začíná docházet k opravdovým vztahům mezi dívkou a chlapcem. Významnou složkou vztahu se stává zvědavost a ujištění se jak o vlastní přitažlivosti, tak o své hodnotě. V tomto období se mohou začít projevovat pocity některých jedinců, kteří mají homosexuální orientaci.

5. Etapa zamilovanosti: Nástup se obvykle objevuje ke konci adolescence či začátkem dospělosti. Vztahy mezi jedinci jsou mnohem intenzivnější (oddanost, porozumění, shoda/doplnění rysů osobnosti).

V tomto období mají vrstevníci důležitou roli, fungují totiž jako vzájemná opora. Skupinová identita poskytuje pro osobní rozvoj totožnosti přechodnou etapu. Skupina vrstevníků, klade důraz na konformitu svých příslušníků. Daná konformita se vyznačuje zejména stylem řeči, typem oblékání nebo upřednostňování typu značky. Skupina poskytuje jedinci, který se vzdá své individuality pocit jistoty a přijetí kolektivem (Vývojová psychologie pro sociální práci, 2013).

Značným významem pro pubescenta je jeho tělo a zároveň i zevnějšek. Jedná se převážně o fyzický vzhled anebo o samotnou sílu jedince. Tyto dva znaky jsou společně součástí sebepojetí.

Utváření významnějších vazeb se skupinou vrstevníků se odráží i ve vztahu k rodičům. Jedinec si je více vědom vlastních kompetencí a dochází tak k redukci závislosti na rodině. Nastávají komunikační problémy mezi rodiči a jejich potomkem, kdy dospívající jedinci mnohdy nebývají příliš vlídnými společníky pro komunikaci. Mohou za to především jejich časté výbuchy emocí, nepředvídatelné reakce nebo vztahovačné projevy (Vývojová psychologie pro sociální práci, 2013).

Místem pro socializaci je i škola, kde je značně ovlivňován socializační vývoj. Dítě staršího školního věku, zde získává zkušenosti a požadavky s nimiž se po dobu školní docházky musí vyrovnat. Osobní vlastnosti a sociální dovednosti jsou v této oblasti dále stimulovány a rozvíjeny. Škola může u jedince vyvolávat pocit výzvy nebo ohrožení, jelikož míří na rozvoj sebepotvrzení i na vlastní rozvoj (Vágnerová, 2001).

Jedinec své specifické lidské vlastnosti získává až v průběhu svého života ve společnosti. Vývoj se odráží od sociokulturního charakteru, který je provázán s různým působením faktorů a je tak sociálně formován. Socializace člověka dále probíhá po celý čas ve společnosti, kdy se jedinec vyvíjí ve společenskou bytost. Zároveň se nejedná pouze o pasivní vývoj člověka ve společnosti, který může být pouze jednostranně ovlivňován jedním člověkem nebo prostředím, ale samotný jedinec se podílí na svém utváření. Celková společnost se tak podílí na vývoji jedince, u kterého se snaží podpořit ty vlastnosti a kompetence, které považuje za správné a zároveň se snaží o potlačení vlastností, o kterých smýšlí jako o nežádoucích (Vágnerová, 2001).

V samotné socializaci se dítě staršího školního věku učí pracovat s informacemi, které získává ve společnosti. Informace jsou jedincem dále používány při orientaci v určitém prostředí. A pomáhají mu při osvojování norem nebo pravidel chování. Pubescent se postupně lépe orientuje, jak se má v různých situacích chovat a jakou roli zastávat (Vágnerová, 2001).

Podstatnou roli v socializačním vývoji zastupuje přejímání rolí. Pro sociální role je charakteristický komplex chování neboli normy, které jsou společností považovány za očekávané a požadované. Každá role obsahuje jisté požadavky, jež společnost vymezila. Jedinec však do role vkládá vlastní individuální rysy, kterými interpretuje, jak bude v rámci dané role jednat. Sociální role však přizpůsobují i psychický vývoj samotného jedince. V závislosti na používání dané role se projevuje podpora v rozvoji jistých vlastností, dovedností a schopností. Proces probíhá při stimulaci chování, které se v dané roli objevuje anebo při sociálním hodnocení, při němž dochází k jeho potlačování či posilování určitých projevů (Vágnerová, 2001).

Jednou z důležitých součástí období puberty je sebeprosazování. V tomto stádiu dochází k dokončení rozvoje identity jedince. Osobnost je dále rozvíjena jak v mužské, tak ženské roli, a to v oblasti vytváření pevnějších partnerských vztahů. Charakteristika vyzrálosti jedince pro možnost vytvoření hlubšího vztahu je důvěryhodnost v oblasti intimity nebo způsobilost navázání a dlouhodobější setrvání v kompletním vztahu. Člověk, který zatím nedosáhl vyspělosti v oblasti partnerských vztahů, může brát duševní blízkost druhé osoby jako akt ohrožení, jelikož si sám sebou není příliš jistý (Vývojová psychologie pro sociální práci, 2013).

Emoční zážitky se nyní mnohem citlivěji diferencují. Objevuje se schopnost selektivně reagovat na jisté podněty. V období puberty se mnohdy projevuje emoční labilita, která ovlivňuje náhlé změny nálad až k celkovému negativnímu rozladění jedince. Postupným přechodem do střední a pozdní puberty však tyto rysy časem odezní. Dítě staršího školního věku se následně dostává do stabilní fáze svého uvažování a začíná nabývat dojmu, že je v určitých věcech soběstačný. Typický je projev se zvýšenou mírou sebereflexe (Vývojová psychologie pro sociální práci, 2013).

Ve fázi sebepojetí se začíná dotvářet identita, kdy v optimálním případě si je dospělí jedinec vědom, kým je. Respektive dokáže sdělit své vlastnosti, silné nebo slabé stránky a zná své limity. Aby pubescent dosáhl své identity má v zásadě pouze dvě možnosti. První možností je převzetí již existujícího vzorce, a to buď od rodiny či jiných lidí. Druhou možností je vytvořit

si sám vlastní identitu. Převzetí identity se mnohdy vyznačuje neobvyklým typem, který se nazývá takzvanou anti identifikací. Tento typ se vyznačuje přesným opakem toho, co je po jedinci vyžadováno jeho okolím. Zároveň však jedinec, který antiidentifikaci uplatňuje pouze kopíruje ostatní lidi, načeš tak vyjadřuje nesouhlas, ale zároveň si vlastní cestu nehledá a nadále pokračuje s nesouhlasným napodobováním jiných (Vývojová psychologie pro sociální práci, 2013).

Po bezvýsledném hledání sebe sama se může začít objevovat takzvaná adolescentní moratorie neboli označení pro lidi, kteří experimentují s nejrůznějšími rolemi. Jedná se například o lidi, kteří se rozhodnout, že budou studovat, poté dojdou k rozhodnutí, že chtějí pracovat, následně svůj názor opět změnit a chtějí se vrátit ke studiu, nebo naopak chtějí založit rodinu (Vývojová psychologie pro sociální práci, 2013).

Další formou při neúspěšném hledání či vytváření identity je takzvaná difúzní identita, která se v krajním případě může dostat i do oblasti patologie. U jedince s difúzní identitou může docházet jednak k velkému vnitřnímu zmatku anebo neschopnosti systematicky směřovat na vybraný cíl (Vývojová psychologie pro sociální práci, 2013).

2 INTERNET A SOCIÁLNÍ SÍTĚ

V roce 1962 se ve světě poprvé objevuje pojem internet, který vzniká z projektu zaměřený na počítačové výzkumy agentury ARPA v USA. Projekt měl původně sloužit pouze jako širší propojení univerzit a výzkumů. Po uplynutí časového úseku deseti let byl vytvořen koncept internetu do podoby, jak je dnes znám. V následujícím období vznikají nové internetové sítě dostupné školám, vědeckým a výzkumným pracovištím. Česká republika se k internetu připojila v roce 1990. Komeracionalizace internetu proběhla v roce 1994 a došlo k rapidnímu nárůstu uživatelů (Houser, 2017).

S rozšířením internetu a zároveň zvýšením počtu na 250 milionů celosvětových uživatelů, vznikly v roce 1997 první sociální sítě, které uspokojovaly lidskou potřebu sdílení názorů, myšlenek a zkušeností. Rok 2003 přinesl nejrozšířenější portál s názvem MySpaces, který byl později nahrazen populárnějším Facebookem (Sociální sítě, 2021).

2.1 CHARAKTERISTIKA INTERNETU

Většina starší generace má vůči internetu a počítačům negativní postoj. Viní jej ze ztráty času před monitorem, ze školních problémů, ze špatné tělesné kondice, obezity a ze zhoršování vztahů mezi dětmi, které mohou později vést až k šikaně či kyberšikaně. Hlavní obavou pro rodiče je podpora agresivního chování u dětí a celkové ovlivňování dospívajících lidí. Jelikož lze na internetu vystupovat anonymně, mají tedy za to, že jsou zde mladistvý vystavováni různým formám zneužívání (Nováková, 2021).

Obrovskou výhodou internetu je zkracování vzdálenosti, snadná komunikace, rychlé vyhledávání informací a seznamování se. Negativní dopad má na ztrátu osobního kontaktu při komunikaci a setkávání se. Lidé tak často tráví na internetu až nezdravé množství svého času a prohlubují se u nich známky lenosti a pasivity (Nováková, 2021).

Nejvíce pozornosti upoutávají vtipná videa a fotky, které jsou umístovány na YouTube, Facebook, Instagram či Twitter. Dříve mladí lidé hodně psali nebo vyhledávali osobní blogy, ty jsou nyní nahrazeny takzvanými vlogy, které jsou právě umístovány na výše zmíněné stránky. Mnoho videí, které mají až několika milionové shlédnutí jsou však prakticky nesmyslná, nepřinášejí žádné informace ani sdělení. Mají spíše prázdný obsah, který slouží jen pro zabavení jedince (Nováková, 2021).

Internet je dále i šířitelem falešných informací. Většina lidí je však milně považuje za pravdivé a při neověření důvěryhodnosti zdroje, jej šíří dál. Mění tak samotný pohled na danou věc, která mohla být přeformulována či vytržena z kontextu. Internet je vyloženě naprogramován k šíření dezinformací, jelikož pravda je příliš fádňá a dostatečně by uživatele nezaujala (Sociální dilema, 2020).

Dříve se nahlíželo na vědecké poznatky a technické objevy s úctou a pozitivismem. Dnes se ukazují neblahé dopady pokročilé techniky, která se sice stala neodmyslitelnou součástí našich životů, ale přinesla také spoustu nebezpečných aspektů (Kučerová, 1996).

Dnešní doba se však vyvíjí velmi rychle a mladá generace ve světě internetové technologie vyrůstá a je jí denně obklopována. Děti zkrátka přijímají svět, jaký je a technologie k nim již neodvratně patří. Mnozí rodiče své děti seznámí s internetem ještě dříve, než se naučí číst a psát. Později se děti naučí ovládat internet na stejné nebo dokonce lepší úrovni než sami dospělí. Důležité však je, co jedinec v online světě dělá a čím se zabývá (Nováková, 2021).

2.1.1 POZITIVA A NEGATIVA INTERNETU

Internet přinesl do společnosti mnoho pozitiv. Dokáže spojit lidi, kteří jsou od sebe, jakkoliv vzdáleni, usnadňuje či zrychluje komunikaci, pomáhá při hledání libovolných informací nebo je výborným nástrojem pro různé finanční nebo podporující sbírky na dobrou věc (Gébllová, 2019).

Internet jako takový neměl představovat prostor pro vytvoření závislosti nebo manipulaci s lidmi. Měl pouze sloužit jako nástroj pro získávání informací a pro pomoc při objasňování různých výzkumů, které se ve světě uskutečňovaly. Média a samotní uživatelé však vytvořili online svět, který bývá naopak zdrojem dezinformací a místem různých sporů mezi zastánci odlišných názorů. Zároveň měl být internet místem klidu a bezpečí, ale i to se pozdějším způsobem jeho užívání rozšířilo na opačnou stranu (např. kyberšikana) (Gébllová, 2019).

K užívání internetu může některé jedince vést samota, pocit uvolnění, rozptýlení nebo pobavení. Tato metoda je nazývána hypotézou sociální kompenzace. Dále se může jednat o hypotézu řízení nálady, která mění pocity z uplynulého dne. Jedinci, kteří na internetu tráví čas se snaží ukojit své potřeby. Jedná se o uspokojení kognitivních, afektivních, personálních či sociálních potřeb (Blinka, 2015).

Mladí uživatelé jsou často schopni využívat nejrůznější podoby digitálních technologií, od mobilních telefonů přes počítače až po tablety. Mladiství nejčastěji využívají tyto technologie ke komunikaci se svými vrstevníky, a to i napříč různými kulturami. Zároveň je využívají i k propojování s dalšími sociálními skupinami, které mohou být různě zájmově zaměřené jako například volnočasové aktivity, lidé se zálibou ve filmech, styly oblékání (emo, gothic) (Ševčíková, 2014).

Existují tři dominantní oblasti, které napomáhají k výběru mediálních prostředků. Jedná se o: charakteristiku jedince, sociální prostředí a societální podmínky.

Charakteristika jedince pojednává o celkovém měřítku osobních i osobnostních rysů. Jako je věk, pohlaví, inteligence, fyzické a psychické proměnné. Hlavní oblastí charakteristiky je převážně psychologické hledisko. Jedinci, kteří jsou spíše introvertnější povahy mohou na internetu hledat snazší kontakt s ostatními lidmi (Blinka, 2015).

Sociální prostředí se zabývá především vlivem rodiny, školy, blízkého okolí či kamarádů. Rodiče mohou mít podstatný vliv na tom jak a kolik času dítě na internetu tráví. Jedinci z problémových rodin mohou být na internetu vystavováni většímu riziku, jelikož neví, jak problémové situace adekvátně řešit a hrozí tak samotné replikování těžkých situací. Vliv rodiny je velmi důležitý a při nesprávném vedení dítěte či dospělého může hrozit například online gambling (Blinka, 2015).

Societální podmínky se zaměřují na vliv širší společnosti a celkové kulturní podmínky. Zde je podstatné v jak vyspělé zemi se jedinec narodí, jaká je v zemi ekonomická situace nebo do jaké míry akceptuje mediální gramotnost ve vzdělávacím systému. Pro societální podmínky je dále důležitý stupeň rozvoje mediální a technické infrastruktury nebo samotné vlastnosti média. Jakákoliv online aplikace jinak ovlivňuje svého uživatele (Blinka, 2015).

Sociální média od uživatelů získávají prakticky veškeré informace, které jim samy dobrovolně poskytují. Jedná se o fotky, návštěvy konkrétních stránek nebo sdílení osobních informací. Veškerá získaná data se nadále využívají k manipulaci, udržení pozornosti a zájmu. Sociální média přesně generují objekty určené přímo pro daného jedince. V případě, kdy aktivita na dané platformě kolísá, přichází cílené upozornění, které vybízí k opětovnému přihlášení se (Sociální dilema, 2020).

Komunikace v elektronické podobě se skládá z médií, reklam, propagací, sledování videí či filmů, hraní počítačových her, sociálních sítí a hledání dostupných informací. Počítač

a internet samotný se za posledních deset let stal obrovskou dominantou, na kterou se přenesla pozornost nejen veřejnosti, ale stala se velkým tématem pro odborníky, kteří se zabývají vlivem internetu a jejich problematickým efektem. První studie ukázaly pouhé náznaky závislosti uživatelů na počítačových hrách již na počátku 80. let 20. století, kdy nebyly ještě zcela rozvinuté (Blinka, 2015). Výzkumné studie poukazují i na jiná negativa trávení času u počítačů nebo mobilních telefonů. Například od roku 2000 se v průběhu dalších deseti let zkrátila délka soustředění o čtyřicet procent, redukovaly se způsoby osobní komunikace a často se rozvíjí vyšší míra citové vazby k zařízením jako k reálním lidem (Chapman a Pellicane, 2016), a to nejčastěji v rodinných vztazích.

Online závislosti se staly fenoménem a zároveň diagnózou pro uživatele 21. století. Internetové prostředí ovlivňuje převážně psychickou, sociální i fyzickou rovnováhu. Narušení morální pohody využívají hlavně běžné sdělovací prostředky. Samy o sobě z nás média neudělají závislé na online prostředí, ale jde o samotného jedince, který je ovlivňován, a i do jisté míry manipulován. Sociální média tvoří takzvanou spirálu, která nabízí co nejvíce zajímavých témat a schopnost uspokojení potřeb (Blinka, 2015).

2.2 ONLINE SVĚT A SOCIÁLNÍ SÍTĚ

Online svět je prostředím, kde vznikají kulturní místa a utvářejí se normy, které jsou sdíleny samotnými uživateli. Dále jsou redefinovány a sdíleny s ostatními jedinci. Dítě, již není pouze pasivním uživatelem internetu, ale podílí se na samotném utváření internetových obsahů. Společně s ostatními uživateli, kteří jsou takzvanými spolutvárci se podílejí na vytváření kontextů. Nejen, že ovlivňují, ale jsou ovlivňováni danou online kulturou, kterou napomáhají utvářet (Ševčíková, 2014).

Do online prostředí si děti často přinášejí své problémy nebo i výzvy, kterým jsou každodenně vystavovány. Do této oblasti spadají zejména děti staršího školního věku, které procházejí zřejmými bio-psycho-sociálními změnami. Pubescent je vystavován obrovskému tlaku nejen ze strany svého okolí, ale i od sebe samého. Jedná se o období, kdy je ještě do značné míry závislý na rodičích, ale zároveň se od něj očekává chování dospělého a nezávislého jedince. Sám se také snaží vypořádat s řadou vývojových cílů (začlenit se do kolektivu, najít svoji identitu, navazovat a udržet osobní i blízké vztahy). Tyto aspekty se tedy odrážejí i v samotné podobě používání internetu (Ševčíková, 2014).

Online svět disponuje jak příležitostmi, tak i riziky. Příležitostí je jak vzdělávání se pomocí dostupných informací, tak i například učení se psané komunikaci, a to nejen v rodném jazyce. Zároveň se jedinec učí sebeprezentaci, využívání různých aplikací, programů nebo vytváření webových stránek. Dále je online svět, také prostorem, kde může probíhat rozvoj kreativity (Ševčíková, 2014).

Nadměrné pobývání v online světě může mít dopad na školní prospěch dětí. Rodič se zájmem o vzdělání svého dítěte pořídí internet za účelem kvalitnějších a lépe dostupnějších informací. Dítě zde ale vidí příležitost, jak ukojit svoji potřebu při komunikaci s vrstevníky, hraním her nebo jen pro zábavu samotnou. Rodič má tak přirozenou obavu, že pokud dítě tráví hodně času u počítače, odrazí se to tak na jeho prospěchu, a to ne zrovna kladně (Ševčíková, 2014).

Faktem je, že závislost na internetu se značně podílí na slabším prospěchu dětí. V případě, kdy je dítě pouze nadšené například z nové hry, která je pro něj atraktivní a tráví u ní hodně času, nemusí striktně podléhat závislostnímu chování a následnému zhoršení školních výsledků. Jedná se spíše o nadměrné užívání internetu (Ševčíková, 2014).

Pro generaci Z, která se narodila v roce 1991 a v online světě vyrůstá je to jedna z největších závislostí. Mnoho uživatelů si svůj život nedokáže bez internetu ani představit. Sociální sítě ovlivňují značnou část života této generace, například nejsou schopni intenzivně prožívat čas s přáteli, dovolenou nebo relaxaci samotnou. Uživatelé této generace mají neustálou potřebu vše fotit, natáčet a následně vše sdílet na sociálních sítích. Samotný prožitek času, který s někým takto tráví je však poloviční. (Losekoot, 2019).

Intenzivní užívání internetu se dále pojí s rozvojem a získáváním dalších dovedností. Jedná se o oblast kognitivních a analytických způsobilostí a pokračuje do navýšení digitální gramotnosti. Což je v dnešní společnosti jedna z dovedností, která je velmi ceněná (Ševčíková, 2014).

Sociální sítě jsou z hlediska sociologie charakterizovány jako propojování skupin lidí, kde může docházet k vzájemnému ovlivňování. Na základě společných zájmů vznikají skupiny. Samotný pojem sociální sítě se datuje ještě před vznikem internetu sociologem J. A. Barnesem v roce 1954. Primární význam sociálních sítí byl sociologický (Pavlíček, 2010). Barnes totiž studoval sociální vztahy mezi rybáři v Norsku, na jehož základě definoval úzké propojení vztahů a vazeb, které společně vytváří síť vztahů neboli sociální síť (Rulf, 2013).

V roce 1997 vznikly sociální sítě, jak je známe dnes. Reálné vztahy se přenášejí do digitální formy. Za výhody se pokládá fakt snazší komunikace z různých prostředí, vyhledávání nových přátel nebo informací (Pavlíček, 2010).

Sociální sítě lze definovat různě. Dle autorů Boyd a Ellison (2007), popisujících sociální sítě jako službu, která spadá do webových technologií a pro uživatele je rozdělena na tři základní možnosti:

1. Uživatel má možnost vytvoření veřejného a polo-veřejného profilu
2. Vyhrazení seznamu uživatelů a vzájemného propojení
3. Možnost procházení profilu uživatele, se kterým je jedinec propojen či nikoli

Sociální sítě se převážně využívají ke komunikaci, k prezentování sebe sama, k poznávání cizích lidí i třeba z jiných zemí, k uspokojování hodnot, k rozvoji kreativity, emocí, hledání sebe sama, získávání informací ze světa, trávení volného času a mnoho dalších. Pokud se mezi vrstevníky najde jedinec, který sociálním sítím příliš neholduje stává se terčem posměchu. Následně může být vyčleněn z kolektivu. Ostatní jedinci nabývají dojmu, že s dotyčným nemají možnost sdílet veškeré poznatky ze sociálních sítí a ze světa celkově (Nováková, 2021).

Údaje z roku 2009 ukázaly, že české děti jsou ve srovnání s ostatními státy EU nadprůměrnými uživateli sociálních sítí. Evropský průměr se v téže roce pohyboval okolo 59 %. Zatím co v České republice bylo mladých uživatelů 72 % (Ševčíková, 2014).

Sociální sítě se objevují v různých věkových kategoriích a dochází k rozdílům při jejich používání. Převážně ve věku u dětí od 9 do 16 let. Přičemž věková hranice pro vytvoření účtu například na Facebooku je 13 let. Je tak evidentní, že mladí jedinci o svém věku často lžou, aby si účet mohli vytvořit (Ševčíková, 2014).

V dnešní době mají mladí lidé všeho dostatek a vše je jim dostupné, bavíme-li se o vyspělých zemích. To je možná i příčina toho, že se dospívající lidé často nudí, a tak tráví svůj volný čas na sociálních sítích pozorováním videí či fotek, která postrádají smysluplný kontext. Dospívající se nesnaží najít jakýkoliv význam videí, chtějí pouze využít čas, kdy v danou chvíli nemají co dělat (Nováková, 2021).

Sociální sítě, jsou pro uživatele velmi atraktivní z důvodu bezplatnosti. Aplikace, a především jejich autoři a zaměstnanci mají za úkol vymyslet způsob, aby co nejdéle udrželi pozornost uživatelů. Zároveň jsou tyto sítě mezi sebou propojeny. Při návštěvě jiných aplikací

jako je například Facebook nebo Instagram probíhá cílené nabízení reklam, které se pojí s našim předchozím vyhledáváním na internetovém prohlížeči. Každá z těchto aplikací prodává pozornost jedince firmám, které vytváří cílené reklamy za účelem zvýšit zájem o prohlíženou věc a vede k následné koupi (Sociální dilema, 2020).

Podle zjištění společnosti Agionet (in Nejoblíbenější sociální sítě, 2021) jsou nejpopulárnější sociální sítě Facebook, YouTube, WhatsApp, Facebook Messenger, Instagram, Weixin/WeChat, TikTok, QQ, Douyin, Sina Weibo, Telegram, Snapchat.

Facebook je jednou z nejznámějších sociálních sítí na světě. Vznikl v roce 2004 a natrvalo změnil historii sociálních sítí. Tato doména slouží hlavně ke sdílení informací a dat mezi přáteli. Uživatelé vytváří komunity pro lidi podobných zájmů. Sít' umožňuje i propagaci různých produktů, značek nebo placené reklamní kampaně, které jsou cíleně zaměřeny na různé věkové či komunitní skupiny.

YouTube vznikl v roce 2005 a je neustále na vzestupu. Preferencí jsou videa, která jsou stále velmi oblíbená. Firmy je využívají na propagaci a prezentaci produktů nebo služeb. Platforma umožňuje dostupnost videoklipů, trailery k filmům, video-blogy nebo vzdělávací videa. Uživatelé mohou videa komentovat a dále sdílet na webových stránkách nebo sociálních sítích.

WhatsApp je služba patřící Facebooku, který ho v roce 2014 zakoupil. Lidé ji nejvíce používají k zasílání textových zpráv nebo volání přes internet. Aplikace dále umožňuje zasílání audio zpráv, sdílení fotek nebo videí.

Instagram vznikl v roce 2010 a po intenzivním vzestupu byl odkoupen společností Facebook. V současné době se řadí mezi neoblíbenější sociální sítě. Platforma umožňuje nejen posílání zpráv, ale sdílení krátkých příběhů, takzvaných Stories, které po uplynutí 24 hodin samy zmizí. Uživatelé mohou na svůj profil přidávat také fotografie, jejichž dostupnost závisí na nastavení účtu (veřejný, soukromý).

LinkedIn cílí na kariérní a firemní scénu. Vznikl v roce 2002 a funguje jako online „životopis“ se sociálními funkcemi. Uživatelé zde sdílejí různé informace, například: pořádání akcí, změnu zaměstnání, hledání zaměstnanců nebo školení.

TikTok, sociální sít' umožňující sdílení krátkých videí (v rozmezí pár sekund). Aplikace vznikla roku 2016 v Číně.

Pinterest je zaměřen na tvorbu kolekcí fotografií nebo obrázků, vzhledově může připomínat nástěnku. Uživatelé se vzájemně inspirují, a to v oblastech interiéru, nápadů pro tvorbu nebo různých inovativních orientací. K jednotlivým obrázkům přikládají odkaz pro jeho nalezení. Aplikace vznikla v roce 2009 (Nejoblíbenější sociální sítě, 2021).

2.3 VLIV SOCIÁLNÍCH MÉDIÍ NA MLÁDEŽ

Podobně jako technologie všeobecně mají rovněž sociální média jisté klady i zápory. Jedná-li se o samotné dopady sociálních sítí na děti staršího školního věku jsou tyto výhody a nevýhody velmi významné (Newport Academy, 2021).

Za jedno z pozitiv by se daly pokládat platformy jako jsou TikTok, Twitter, Instagram a Snapchat, které pomáhají dospívajícím jedincům od pocitů jisté izolace ze strany svého okolí. Platformy mohou pro pubescenta, který se potýká s marginalizací (především pro LGBTQ) znamenat i záchranu života, kdy se za pomoci trávení svého volného času na sociálních sítí necítí být tak osamělý a nachází i jistou formu podpory (Newport Academy, 2021).

Negativní dopad sociálních médií se může významně dotknout duševního zdraví dospívajících jedinců. Sociální sítě a deprese se velmi často objevují u dětí staršího školního věku a značně spolu souvisí. Mladiství se často při nadměrném používání různých aplikací možná i nevědomky vystavují riziku kyberšikany, technologickým závislostem nebo problémům z přijmutí obrazu sebe samého. Všechna tato rizika mohou být důsledkem nižšího zájmu o čas strávený zdravými aktivitami v reálném světě, nebo následnými poruchami příjmu potravy či naopak nadměrného přejídání (Newport Academy, 2021).

Sociální sítě cílí i na myšlenku dokonalosti, přispívají k tomu vylepšené až vyumělkované fotografie. Ohroženou skupinou se stává mladá generace, která se díky sociálním médiím snaží vypadat dokonale a sahají i po chirurgických úpravách svého já. Většina uživatelů propadá i depresím a stavu úzkosti ze svých nedokonalostí při neustálém porovnávání se s ostatními uživateli (Sociální dilema, 2020).

Průzkumy u amerických pubescentů ukázaly, že sociální média mohou být jednou z příčin depresí u mladistvých. Výsledky průzkumu dále ukázaly značný nárůst depresivních symptomů a zvýšené míry sebevražd, a to v období mezi rokem 2010 a 2015. Značný nárůst se týkal především žen (Newport Academy, 2021).

Někteří vědci přisuzují tento nárůst mezi výše zmíněným obdobím právě používáním sociálních medií a celkovému trávení času u obrazovky. Děti staršího školního věku, kteří byli dotazováni a trávili mnoho času na sociálních sítích měli častěji hlášené problémy s duševním zdravím. Naopak jedinci, kteří trávili svůj čas bez internetu, a to například sportem, domácími úlohami nebo volnočasovými aktivitami, hlásili problémy s duševním zdravím mnohem méně (Newport Academy, 2021).

Duševní poruchy se mohou objevovat na základě dlouhodobého vystavování se nevhodnému obsahu, který je na internetu snadno dostupný. Jedná se například o nehody, násilí, vulgarismy, nevhodné snímky nebo explicitní sexuální kontext. Veškerý konspekt tohoto typu, tak může u mladých lidí vyvolávat záchvaty úzkosti a strach z reálného světa. Jelikož na základě shlédnutého obsahu věří, že svět je nebezpečný a agresivní (Impact of Social Media on Youth, 2019).

Mimo duševní poruchy sociální média svým uživatelům prakticky odebírají empatii. Na sociálních sítích je spousta lidí, kteří se potýkají s různými životními problémy. Málo kdy se však uživatel dočká pochopení nebo soucitu od ostatních (Impact of Social Media on Youth, 2019).

Sociální média ovlivňují pubescenty nejen v osobním životě, ale také ve vzdělávací oblasti. Jedním z nepříznivých dopadů je schopnost rozptylovat žáky, a to napříč školními ročníky. Většina z těchto uživatelů má pocit, že ztrácí kontrolu nad online světem, pokud je určitý čas nepřítomen. K tomuto pocitu dochází po minimálním intervalu patnácti minut. U dětí staršího školního věku, které jsou tímto vjemem ovlivňovány, začíná docházet ke zhoršení studijních výsledků (Peňáz, 2016).

2.4 VLIV TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU U POČÍTAČE NA FYZICKÉ, PSYCHICKÉ A SOCIÁLNÍ ZDRAVÍ

Nadměrné užívání internetu má neblahý dopad na fyzické zdraví, a to buď přímo, nebo nepřímo. Nepřímý účinek se projevuje například absencí zdravých aktivit.

Často diskutovaný vliv počítačů výše zmíněných nepřímých účinků je obezita populace, kterou způsobuje nedostatek pohybu. Nadváha se týká i české populace. Tento problém však nezpůsobuje samotné trávení času v online světě, ale má více důvodů. Spíše, než čas strávený u počítače se projevily socioekonomické rysy, do kterých spadá převážně rodina. Ta má přímé působení na kvalitu a kvantitu stravy, dále ovlivňuje i způsob trávení volného času (jejich

návyky) a z obecného hlediska má vliv i kultura a samotné prostředí (škola, práce), ve kterém se jedinec pohybuje. Přímý vliv internetu na obezitu se vylučuje a je považován spíše za mýtus. V této oblasti mají na člověka stále větší vliv televizní reklamy, které propagují nezdravé potraviny (Ševčíková, 2014).

Přímý účinek při používání počítače a internetu se na fyzickém zdraví projevuje převážně v komplexu muskuloskeletálních problémů. Jedná se o drobná poranění, která vznikají z jednostranné a dlouhodobé zátěže. Tato zranění se mohou následně projevat bolestmi hlavy, zádoových nebo krčních svalů, mravenčení či částečné znecitlivění zápěstí, což může vyústit až k poškození karpálního tunelu (Ševčíková, 2014).

Příčinou výše zmíněných drobných poranění může být jak nadměrné sezení u počítače bez pravidelných přestávek, tak nevhodný výběr ergonomické židle, nevhodná instalace nábytku nebo počítačová periferie. Nevhodné aspekty pak mohou vést k opakovanému zafixování těla v nepatřičné pozici (Ševčíková, 2014).

Sociální zdraví je značně provázáno se sociálními vztahy a internetem. Pubescenti často na sociálních sítích navazují vztahy, které jsou mnohdy propojeny i v reálném životě. Používání sociálních sítí má však značný vliv na vztah mezi rodičem a dítětem. Rodič vnímá u svého dítěte značné používání sociálních sítí, kde pubescent tráví hodně času. Jedinec si zde upevňuje své vztahy mezi vrstevníky, se kterými udržuje nepřetržitý kontakt. Neustálá potřeba dítěte staršího školního věku trávit svůj čas v online prostoru však může vytvářet sociální propast mezi rodičem a dítětem. Vztah mezi nimi již není tak komunikativní jako dříve. Zároveň se u pubescenta, který tráví příliš velké množství času na sociálních sítích může objevit absence fyzického kontaktu, který je pro udržení sociálního zdraví také důležitý. Vztahy, které jsou udržované pouze na online bázi postrádají přímou vizualizaci druhého člověka při rozhovoru, ta při prohlubování sociálních vztahů tvoří velmi podstatnou část. (Moriss, 2002).

3 HODNOTY A HODNOTOVÁ ORIENTACE DĚTÍ STARŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU

Hodnotami člověka mohou být jakékoliv věci, které jsou pro jedince nějak důležité nebo potřebné. Každý člověk si utváří žebříček hodnot podle vlastního uvážení. Zároveň samotné hodnoty vytvoří patřičný odraz daného jedince. Mohou to být věci, za kterými si stojíme a máme své zásady nebo také objekty (vzdělání, vize), již chceme dosáhnout (Štefflová, 2021).

Pojem hodnoty nevyjadřuje jen, co k životu nezbytně potřebujeme, ale naopak ukazuje, co je pro nás důležité, co máme rádi, čeho si vážíme, co milujeme, čeho chceme dosáhnout, jaké věci ctíme nebo obdivujeme (Kučerová, 1996).

Ačkoliv se lidé snaží vytvořit pozitivní život společně s hodnotami, které jsou pro ně důležité. Neobejdou se bez negativních vlivů okolí. Hodnoty člověka se mohou začít jedinci vymykat z kontroly, nebo si jej mohou začít podmaňovat a zotročovat. Hrozí i bezhlavé propadnutí svým modlám. Vztahy s okolím již pro člověka nemusí být tak důležité jako fakt dosáhnout své vize (Kučerová, 1996).

3.1 KLASIFIKACE HODNOT

Hodnoty jsou klasifikovány podle dimenzí, ve kterých člověk prožívá jak sám sebe, tak i samotný svět. Podle Kučerové (1996) se dělí na přírodní, civilizační a duchovní.

Přírodní hodnoty se následně člení na hodnoty vitální, životní a hodnoty sociální. Hodnoty vitální, životně korespondují s potřebami existence. Tato oblast zahrnuje zdraví, tělesnou zdatnost a ukojení smyslů. I když se lidé oddělili od bezproblémové ucelenosti s přírodou, pořád jsou její součástí. Vitální hodnoty jsou i nadále vnímány nejintenzivněji. Život má pro člověka stále jeden z nejcennějších významů pro uskutečnění a realizaci svých hodnot

Hodnoty sociální souvisejí se vztahem člověka k přírodě a zároveň ke vztahu k dalším lidem i k sobě samému. Přirozenou potřebou člověka je asociace, kdy dochází k citovým odezvám, družnostem, vzájemnostem, ale také potřebě být milován a milovat. V této oblasti se projevuje egocentrismus, člověk má tendence být uznáván, být úspěšný a oceňován druhými. Mezilidské vztahy a city jsou žádoucími hodnotami.

Podmínkou i výsledkem civilizačních hodnot jsou kolektivní organizace, které tvoří rodiny, národy nebo právní zřízení. Dále komunikace jako je řeč nebo písmo. Výroba a směry

zabývající se ekonomikou společnosti a charakterem techniky. A na závěr společenské akumulované poznání zabývající se vědou a kolektivní zkušeností.

Duchovní hodnoty jsou tvořeny v oblasti sebeřízení neboli morálkou a mravností. Obsahují také sebevýraz (umění) a sebereflexi, která je tvořena náboženstvím, filozofií a světovým či životním porozuměním. Samotná duchovní hodnota se ve společnosti projevuje jako užší forma kultury (Kučerová, 1996).

Na životní cestě každého jedince, dochází k utváření základní hodnotové orientace, jež vyplývá ze získaných dispozic externích činitelů, kteří do jisté míry ovlivňují a spolupůsobí na utváření osobnosti jedince (Kučerová, 1996).

Normy zavedené společností jsou vždy kladeny za jistým účelem, většinou jsou zaměřeny na hodnoty, které mají patřičný význam. Samotný smysl normy by měl sloužit pro daný důvod. Nemá-li norma účel nebo jej nikdy nezískala je považována za nesmyslnou. Za hodnoty je označovaná například pravdomluvnost, čistota nebo zdvořilost. “Imperativním výrazem“ pro normy výše zmíněných hodnot je: Buď pravdomluvný, čistotný, zdvořilý. Za účelem norem je vyšší smysl, míří jak na sebeúctu, tak na úctu k ostatním lidem a krásu životních podob (Kučerová, 1996).

V novověku se hodnoty, motivace a důležitost začaly prolínat. Německý filozof a teolog Dietrich von Hildebrand (1972 in Šarníková) představil tři základní kategorie důležitosti:

- Subjektivně uspokojující důležitost: Jedná se o věci, které jsou pro člověka nějak důležité, uspokojující nebo příjemné. Svoji důležitost však věci ztrácejí při úplném vyčerpání ve vztahu k jisté osobě a jejímu potěšení.
- Hodnota nezávislá od účinku, který vyvolává: Za účinky se předpokládá krása, morální skutky nebo šlechtnost. Neboli hodnoty, které disponují vnitřní důležitostí a jsou nezávislé od vyvolaného účinku, při reakci člověka na určitou hodnotu.
- Objektivní dobro osoby: Kategorie předpokládá podstatnost hodnot. Náтурой je objektivní dobro, důležitý je vztah i k osobě (to, co je důležité pro mě). Jedná se o přínos pro naše dobro.

Spranger (in Šarníková, 2012) přišel s návrhem šesti základních hodnot z oblasti nadindividuálního hodnotového vědomí. Jedná se o míru a důležitost individuálních hodnot, které jsou vázány mírou svých priorit. Tvoření hierarchie je stejné. Základ dle Sprangera tvoří *šest hodnotových orientací*:

- Teoretická: prostřednictvím racionálního, empirického a kritického přístupu hledá vyzdvižení pravdy
- Praktická: pro reálný život zdůrazňuje aplikovatelné praktické hodnoty, které se podobají přetrvávajícím stereotypům
- Estetická: na nejvyšší post klade harmonii, užívání jakéhokoli zážitku a formu
- Sociální: dříve byla charakterizována jako láska k lidem, později je uváděna jen v souvislosti s filantropismem a altruismem
- Religiózní: nebo také mystická, je považována za jednotu všech zkušeností a snahu pochopit vesmír jako celek
- Mocenská: převážně se zajímá o slávu, osobní moc nebo vliv. Dříve byla nazývána politická, ale na tuto oblast nebyla příliš orientovaná

Milton Rokeach (1979, s. 6, in Smékal a Řehulková, 2009) tvrdí, že „*Hodnoty jsou standardy, které jsou ve velké míře získány, naučeny a internalizovány od společnosti a jejích institucí.*“. Dále je dělí na instrumentální a cílové. Instrumentální znamenají vysoké nároky, nezávislost, přesnost, zodpovědnost, trpělivost, vychovanost, vlastní názor, čestnost, optimismus, úspěšnost, akceptace jiných názorů, vzdělanost, zvyky, sebekontrola apod. Cílové hodnoty zahrnují prospěšný život, pohodlný, rovnost, světový mír, vzrušující, svoboda, svět krásy, potěšení, štěstí, starost o milované, pocit jistoty, vnitřní harmonie, sebeúcta, blaho národa, přátelství, zralá láska, moudrost a společenské uznání.

3.2 UTVÁŘENÍ HODNOTOVÉHO ŽEBŘÍČKU

Žebříček hodnot si vytváří nejen jedinci, ale také společenské skupiny jako například rodina, pracovní kolektiv či dětská skupina. Člověk má díky svým vizím, citům, přáním i myšlenkám potřebu přetvářet svět kolem sebe a vytvářet takzvaný „nový svět“, kde díky uskutečnění svých hodnot formuje prostředí s kladnými hodnotami a s pocitem bezpečí. Věci, které se jedinec snaží přetvořit mohou mít podobu jak materiální, tak i formu vztahu s lidmi či skupinami v nichž se pohybuje (Kučerová, 1996).

Výsledkem procesu hodnocení jsou hodnoty, které jsou dále ovlivňovány mnoha faktory. Podstata hodnotové struktury společnosti se odvíjí od společenské a civilizační zkušenosti. Jedinec čerpá z fundamentu komunity a dle něj formuje vlastní žebříček hodnot, jehož proměna může záviset na podmínkách konkrétního okolí. Charakter změny probíhá v oblasti materiální nebo duchovní (Sak, 2000).

Mezi společnostmi a jedincem dochází ke vzájemnému působení. Na základě náhledu, který jedinec získává dochází k osvojování sociální zkušenosti. Samotné hodnoty se s nástupem nové generace nadále formují a jsou jimi ovlivňovány. Každý jedinec zaujímá individuální postoj k hodnotám a k hodnotové orientaci. Do hodnotového žebříčku si jedinec přebírá pouze část z hodnot sociálních. Výběr závisí na osobní zkušenosti jedince, jeho individualitě a konkrétním společenským prostředí (Sak, 2000).

Zejména u pubescentů, kteří se patřičně věnují svým zájmům začíná docházet k jejich prohlubování. Jedinec začíná hodnotám připisovat určité argumenty, které hledá v jejich prospěšnosti. Zájmy se začínají vyvíjet i v oblasti úmyslného odporu vůči věcem, které jsou jedinci nařizované nebo vnucované (například povinná četba ve škole) (Šarníková, 2012).

Ve velké míře je pubescentní období provázeno četnou vytrvalostí. Od jedince je vyžadována určitá míra zodpovědnosti za své činy. S tím neodmyslitelně souvisí i samotný rozvoj vůle při plnění nejrůznějších úkolů, se kterými se dotýká. Postoje dospívajícího jedince jsou zároveň ovlivňovány motivací ze strany dospělé osoby. Pubescent však dospělou osobu uznává jedině v případě, kdy jej považuje za svůj vzor nebo kdy uznává některou z jeho vlastností (Šarníková, 2012).

V období puberty jedinec řeší psychosociální konflikty hlavně v rodině. Snaží se nalézt vlastní způsob, jak se vymanit z rodinných pout a dosáhnou tak svobody, aniž by způsobil negativní dopad na vztahy v rodině a k rodičům samotným. Nejčastěji dochází ke změně citových vztahů, které jsou doprovázeny přeměnou chování, hodnot a názorů. Začíná se objevovat kritika a rebelie vůči rodičům. Dále dochází k novému vnímání studu v oblasti projevovali svých citů, něžností a lásky. Reakce pubescenta bývají prudce emocionální (Šarníková, 2012).

Dospívající jedinec někdy přijímá nové životní cíle a vzory nekritickým způsobem. Může docházet k častějšímu uzavírání se do sebe, fantazírování o své úspěšné budoucnosti nebo k celodennímu snění. Postoj k dospělým osobám začíná být kritický a projevuje se vzpurným chováním. V období dospívání je důležité naučit se vážit názorů dospělých, jejich argumentů a dokázat přijmout jejich rady. Mladý člověk je ochoten ocenit a přijmout rady jen tehdy, pokud druhá strana jedná bez ironie, mentorování nebo podceňování. V případě kritiky a motivace je dospívající schopen akceptovat názor dospělého jedině tehdy, kdy je pro něj opravdovým vzorem. Pokud není dochází k ignoraci zmíněného postřehu (Šarníková, 2012).

Pubescenti se mnohdy snaží najít osobu, které by se mohli vyrovnat v jejich vlastnostech i kvalitách. Jejich cílem může být kdokoli z jejich okolí, rodiny nebo pedagogů. Vybírají si někoho, kdo nějakým způsobem ovlivňuje chování a názory ostatních lidí. Jelikož představy dospívajících bývají často zkreslené a nereálné, dospělý člověk by je měl navést na správnou cestu a regulovat jejich představy a snahy (Šarníková, 2012).

3.3 VLIV SOCIÁLNÍCH SÍTÍ NA UTVÁŘENÍ HODNOTOVÉHO SYSTÉMU DĚTÍ

Sociální prostředí je chápáno jako souhrn životního prostředí, které se skládá ze sociálních a společenských aspektů. Používá se také termín sociální svět. Člověk je utvářen jak vrozenými instinkty, tak sociálním prostředím, kde jsou jedinci vnucovány normy, které mu zabraňují svobodně využít vlastní instinkt. Lidská psychika je závislá na kultuře, společenském životě a sociálních interakcích (v menších skupinkách). Jedná se o mikrostrukturu a makrostrukturu, které na základě prolínání tvoří sociální prostředí (Šilhánová, 2017).

Podle Řezáče (1998) je mikrostruktura označení sociálního prostoru, který je pro jedince tím nejbližším. Jedná se o meziosobní interakce, kde komunikace probíhá „tváří v tvář“ a jsou tvořeny menšími skupinami (obyvatelé obce, studenti). Makrostruktura je, naopak, označení pro početnější skupiny, které jsou složitěji strukturované. Tvoří je například společnost jako celek nebo region.

Sociální prostředí je tak v chápání Řezáče (1998) integrovaný sociální systém, který je tvořen lidmi a současně jejich vzájemnými vztahy. Dále jsou tvořeny společnými aktivitami, z nichž jsou vytvářeny produkty, které mohou být jak materiálního, tak duchovního charakteru.

Vlivem sociálního prostředí a získávání zkušeností se z člověka stává společenská bytost. Člověk si od počátku narození osvojuje způsoby chování, normy, hodnoty a kulturní vzorce společnosti, které vznikly na základě konexí z předcházejících generací v sociálním prostředí. Do jisté míry je součástí sociálního prostředí i kulturní a sociální dědictví. Prostřednictvím sociálního prostředí je člověk formován, ale zároveň zaujímá aktivní pozici v promítání individuality a vrozených dispozic: fyzických i psychických (Šilhánová, 2017).

Podstatný vliv na formování morálních hodnot u dětí má zejména výchova. Existuje mnoho výchovných stylů například v rodině nebo ve výchovných institucích (základní škola). Výchova od rodičů a pedagogů by se měla vzájemně prolínat. Dítě si za své vzory může zvolit rodiče, pedagoga, nebo někoho dalšího, kdo se podílí na jeho výchově a celkovém názoru na

svět. Prioritou, by měla být schopnost pracovat se znalostí svých hodnot, chování a postojů. Důležité je stanovení cíle a samotná podpora dětí, výchova tak pro rodiče může být mnohem snazší (Šilhánová, 2017).

Morální vývoj v oblasti usuzování dítěte je ovlivňován různými okolnostmi. Morální smýšlení je utvářeno jevy, které působí na podstatu hodnot. Během života, může docházet k přeměně hodnotového žebříčku. Samotný základ, který se utvářel v raném dětství se však mění zřídka. Okolnosti zahrnují náboženství, rodinné vztahy a komunity, které dítě zná, vyrůstá v nich a denně je poznává (Dvořáková, 2008).

Všechny tyto aspekty mají značný vliv na názor dítěte v mezilidských vztazích, uznávání jistých hodnot a na chování celkově. Dítě považuje prostředí, ve kterém žije za naprosto normální. Po nástupu do výchovných institucí (například mateřské školy), dítě postupně objevuje další normy, které jsou dány společností a porovnává je se svými zkušenostmi ze svého prostředí. Na základě nově zjištěných informací a porovnávání dochází k utváření názoru a samotnému postoji k morálce (Dvořáková, 2008).

Virtuální svět stále více zasahuje do vnímání člověka. Elektronická média lidem nevědomky vtiskují vzorce chování. Tomuto riziku jsou vystavovány hlavně děti a mladiství, kteří prostřednictvím médií získávají značnou část postojů a znalostí. Pro děti je zásadní, aby si uvědomovaly riziko virtuálního světa a dokázaly si vytvořit vlastní názory a stanoviska (Jiráček a Köpplová, 2003).

Média dle Jiráčka a Köpplové (2003, s. 151) ovlivňují „*chování, postoje či názory jedinců, které mohou rozšiřovat obzory poznání, vzdělávat, pomáhat v politickém i spotřebitelském rozhodování, ovlivňovat životní styl (a tím i zdraví), ale také děsit, vyvolávat napětí, navádět ke společensky nežádoucímu jednání či uvádět v omyl.*“

Většina sociálních sítí a užívání mobilních telefonů nemá vymezenou minimální věkovou hranici. Děti jsou tak již od útlého věku obkloповány médii a v brzkém období je začínají používat a jak uvádí Sinek (2017), má to za následek těžší navazování vztahů s ostatními lidmi v reálném životě. Přátelství vytvořené ve virtuálním světě je v mnoha případech považováno za umělé a spolehlivost na online přátele je velmi nízká.

4 EMPIRICKÁ ČÁST

Empirická část naší práce je tvořena výzkumem zaměřeným na vztah mezi užíváním sociálních sítí žáky staršího školního věku a jejich hodnotami. Sociální sítě již neodmyslitelně patří k dnešní společnosti. Nadměrné používání sociálních sítí, však může mít značný vliv na utváření či přetváření hodnot jedinců staršího školního věku. Naším výzkumem jsme se snažili zjistit, zda k onomu vlivu opravdu dochází a případně v jaké míře.

Podobným tématem se zabývaly i některé bakalářské práce, které však nebyly zaměřeny na výzkum na území Olomouckého kraje. Například práce Kincla (2018) na téma *Virtuální sociální sítě a jejich vliv na reálné sociální vazby dětí a mladistvých*, byla zaměřena na žáky základních a středních škol v Pardubicích. Dále bakalářská práce na téma *Sociální sítě jako součást života mladé generace* (Pěkníková, 2017), kde autorka provedla dotazníkové šetření ve městě Tábor na střední škole.

4.1 CÍL VÝZKUMU

Cílem našeho výzkumu bylo zjistit, zda a do jaké míry sociální media ovlivňují děti staršího školního věku v kontextu utváření jejich hodnotového systému.

4.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY

Pro dosažení stanoveného výzkumného cíle jsme zformulovali tři výzkumné otázky:

1. Jaký je vztah mezi uživateli sociálních sítí a utvářejícími se hodnotami v období staršího školního věku?
2. Do jaké míry mohou sociální sítě ovlivňovat hodnotový systém dětí staršího školního věku?
3. Existuje rozdíl mezi uživateli sociálních sítí v období staršího školního věku?

4.3 HYPOTÉZY

Na to, abychom dosáhli cíle, jsme v součinnosti s výzkumnými otázkami zformulovali tyto hypotézy:

H1: Děti staršího školního věku jsou ovlivňovány sociálními sítěmi, na nichž tráví čas.

Hypotéza obsahuje tvrzení, že čas, který děti staršího školního věku tráví, na známých sociálních sítích je do jisté míry ovlivňuje.

H2: Děti staršího školního věku přemýšlí nad zveřejňováním svých příspěvků.

Hypotéza předpokládá, že se děti staršího školního věku před zveřejněním jakýchkoliv příspěvků zamyslí, zda není obsah příliš osobní a nehrozí tak jeho zneužití.

H3: Sociální sítě, za pomoci reklam ovlivňují, děti staršího školního věku při možné koupi daného produktu.

Hypotéza obsahuje předpoklad, že jsou děti staršího školního věku ovlivňovány reklamami, které se nachází na sociálních sítích a jsou následně naváděni ke koupi daného produktu.

H4: Existuje vztah mezi používáním sociálních sítí a úrovní sebevědomí dětí staršího školního věku.

Hypotéza obsahuje tvrzení, že u uživatelů se po dobu užívání sociálních sítí zvyšuje anebo snižuje úroveň sebevědomí a sebedůvěry v závislosti od toho, kdo je pro ně na sociálních sítích vzorem nebo idolem.

H5: Online zájmy dětí staršího školního věku souvisí s hodnotami, které jsou pro ně v životě důležité.

Hypotéza obsahuje předpoklad, že online zájmy a aktivity dětí staršího školního věku úzce souvisí s hodnotami, které jsou pro ně v životě důležité.

H6: Děti staršího školního věku mění svůj vztah mezi motivací ke změně postoje a touhou být IN.

Hypotéza předpokládá, že na základě zalíbení se kolektivu jedinec změní svůj postoj i za předpokladu, že jeho prvotní postoj byl opačný.

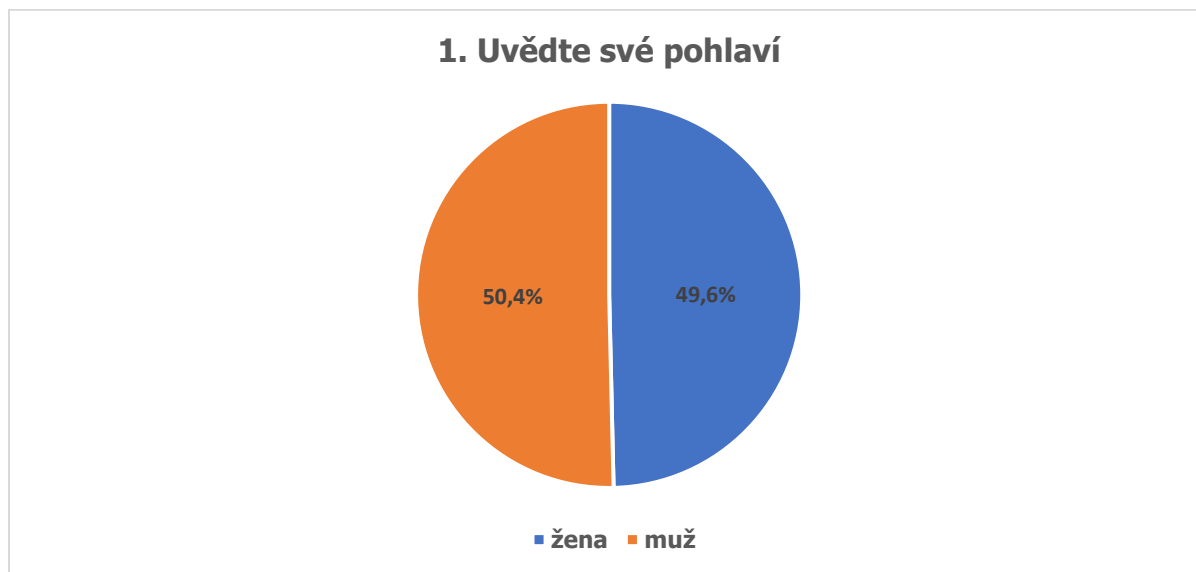
4.4 VÝZKUMNÝ PROBLÉM

Výzkumná část diplomové práce se zabývá vlivem sociálních sítí na hodnoty dětí staršího školního věku.

4.5 VÝZKUMNÝ SOUBOR

Výzkum byl proveden na základních školách v Olomouckém a Zlínském kraji. Dotazníky byly zaslány do škol v online formě s instrukcemi k vyplnění a v anonymní podobě. Výzkumné šetření bylo zaměřeno na děti staršího školního věku od 11 do 16 let. V této věkové

kategorii se dotazníkového šetření účastnilo 411 respondentů. Z celkového počtu respondentů bylo 207 chlapců (50,4 %) a 204 dívek (49,6 %) (Graf č. 1).



Graf č. 1: Pohlaví respondentů

Nejvíce respondentů bylo ve věkové kategorii 14 let (N=114). Dále ji následovala kategorie 13 let (N=105), 12 let (N=98), 15 let (N=59), 11 let (N=32). Nejméně odpovídali respondenti ve věku 16 let (N=3) (Tab. č. 1).

Tabulka č. 1: Věkové rozdělení

Věk	Chlapci N	Dívky N	Celkem	
			N	(%)
11	19	13	32	7,8
12	43	55	98	23,8
13	52	53	105	25,6
14	62	52	114	27,7
15	29	30	59	14,4
16	2	1	3	0,7
Součet	207	204	411	100

4.6 METODA VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Výzkumné šetření bylo realizováno kvantitativní formou, a to dotazníkovým šetřením o 23 otázkách. Dotazník byl vytvořen přes veřejně dostupný formulář pro tvorbu, který poskytuje Google. Dotazník byl rozdělen na dvě části. První část tvořilo 13 uzavřených otázek (možnost výběru 1 odpověď) z nichž 1 měla možnost volby 3 odpovědí. Další 3 otázky byly

otevřenou formou, z toho 2 otázky sloužily jako doplnění k příslušné otázce. Pro případ, že někdo nemá účet na sociálních sítích, byla vytvořena jiná verze první části o 5 otázkách, z toho 2 byly otevřené otázky, z nichž 1 sloužila jako doplnění k určité otázce a 3 uzavřené (pouze 1 odpověď). Tito respondenti byli následně vyřazeni, jelikož pro výzkum byli potřeba respondenti, kteří sociální sítě používají a mají na nich vytvořený účet. Druhá část byla zaměřena na hodnoty dětí staršího školního věku, 8 otázek bylo uzavřených (pouze 1 odpověď) z nichž 1 měla možnost 3 odpovědí, dále byla tvořena 2 otevřenými otázkami, které sloužily jako doplnění k určité otázce, 1 otázka byla vytvořena jako stupnice (1-5, kdy 1 byla nejdůležitější a 5 nejméně důležitá). Metoda dotazníkového šetření byla vybrána z důvodu možnosti získání velkého počtu dat za krátkou dobu (Chráska, 2016).

Získaná data byla přes formulář uložena do excelu, ze kterého byly následně vytvořeny grafy a kontingenční tabulky, které ověřovaly platnost hypotéz. Ty napomohly k přehlednějšímu znázornění výsledných odpovědí v procentech. Data z excelu byly zároveň použity při tvorbě tabulek, které ukazují přesný počet respondentů u zvolených odpovědí.

4.7 REALIZACE

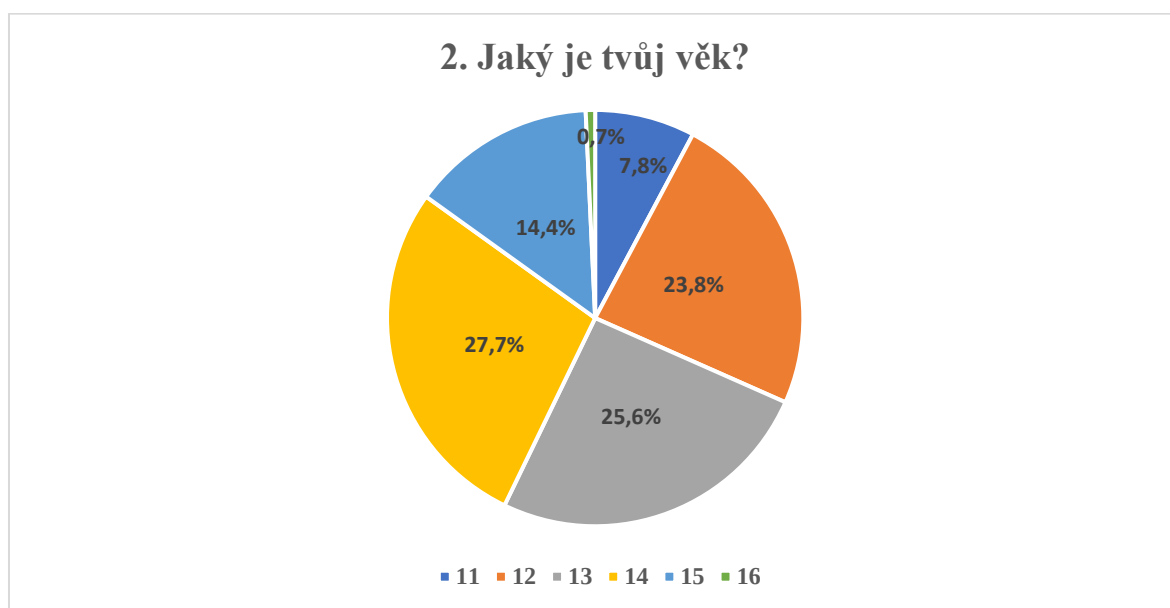
Dotazník byl před konečným rozesláním, otestován dvěma různými žáky staršího školního věku za účelem zajištění reliability. Testována byla srozumitelnost otázek, návaznost mezi jednotlivými částmi, správné nastavení funkcí u otázek a konečné odeslání dat. Samotný proces sběru dat trval od 18. 11. 2021 do 5. 2. 2022. Dotazník byl distribuován online formou s využitím snowball metody. Po předvýzkumu bylo za pomoci emailu osloveno několik vybraných základních škol převážně z Olomouckého kraje a menšinově ze Zlínského kraje. Do škol byl zaslán elektronický odkaz na online dotazník, který následně učitelé předali svým žákům k vyplnění. Dotazník byl rovněž umístěn na sociální síť Facebook k dalšímu vyplnění danou věkovou skupinou a k následnému vytvoření metody „sněhové koule“ (sdílení s dalšími jedinci). Neadekvátní odpovědi, které byly chybně, záměrně špatně nebo neúplně vyplněny nejsou do výsledných dat započítány. Jejich počet se může u každé otázky lišit, vzhledem k ověřování adekvátních odpovědí.

4.8 VÝSLEDKY VÝZKUMU

V další části analyzujeme a vyhodnocujeme data získané z dotazníku. Pro lepší přehlednost jsou data zpracována v grafech a názorných tabulkách, které jsou dále komentovány a zasazeny do vztahu s výzkumnými otázkami.

H1: Děti staršího školního věku jsou ovlivňovány sociálními sítěmi, na nichž tráví čas.

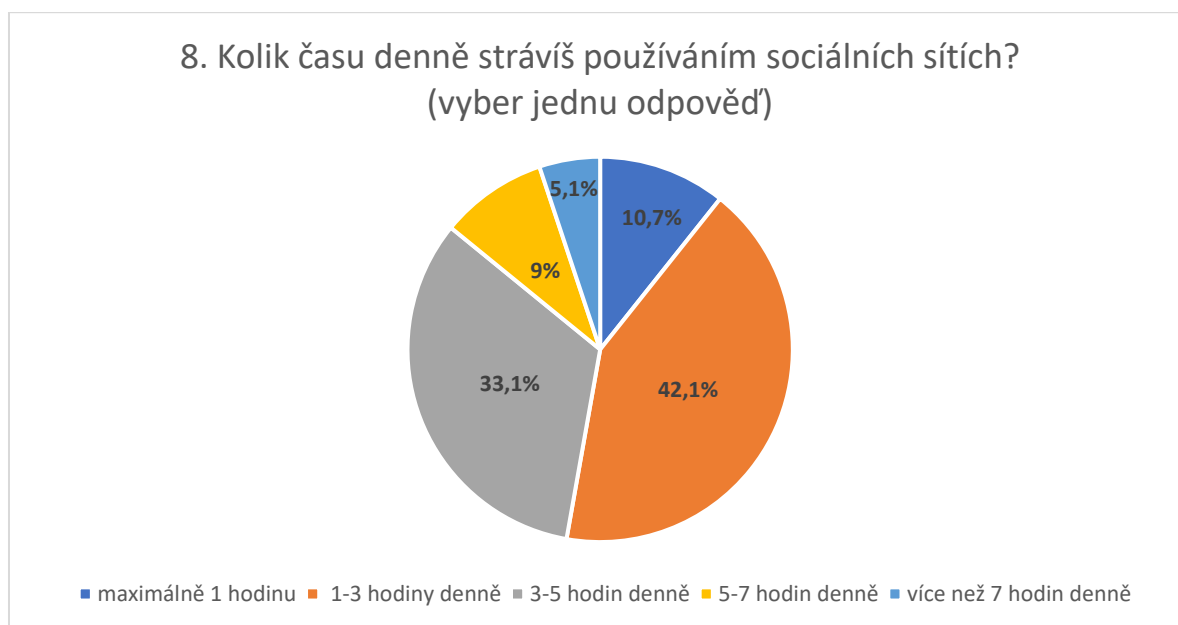
U této hypotézy nás nejprve zajímalo zastoupení jednotlivých věkových kategorií, které sociální sítě používají. Ke zjištění odpovědí nám dopomohla položka č. 2, kde byli respondenti dotazováni na svůj věk již předpřipravenými odpověďmi, které zahrnovaly všechny dotazované věkové kategorie. Otázka byla adekvátně zodpovězena celkovým počtem respondentů (N=411). Nejvíce odpovědí bylo od respondentů ve věku „14 let“ a to 27,7% (N=114). Druhou nejpočetnější skupinou se stala věková kategorie „13 let“, tu si zvolilo 25,6% (N=105). Následně byla zvolena odpověď „12 let“, kterou vybralo 23,8% (N=98) respondentů. Věková kategorie „15 let“ byla vybrána 14,4% (N=59) respondenty. Méně volenou možností bylo „11 let“ tu zvolilo 7,8% (N=32) dotazovaných. Nejméně zastoupenou odpovědí byla věková kategorie „16 let“, tu zvolilo pouze 0,7% (N=3) respondentů.



Graf č. 2: Věk respondentů

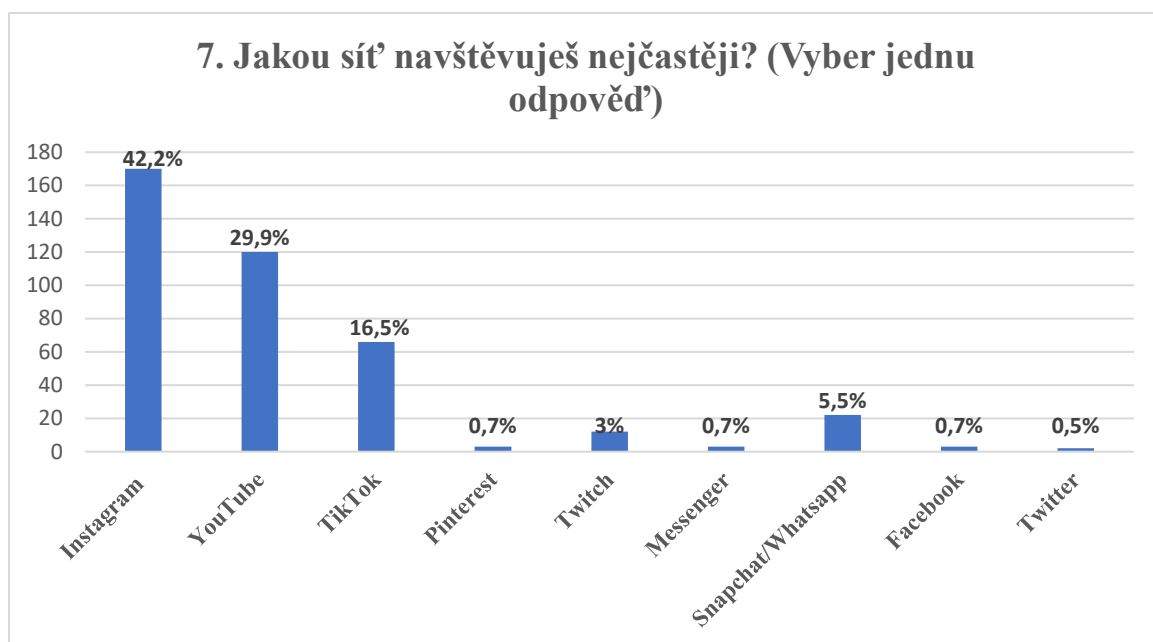
Vzhledem k tomu, že sociální sítě jsou hojně využívány dětmi staršího školního věku, zajímalo nás u této hypotézy, kolik času denně děti, na sociálních sítích tráví. Tuto otázku zjišťovala položka č. 8. Respondenti měli u této otázky na výběr z pěti předpřipravených odpovědí: maximálně 1 hodinu, 1-3 hodiny denně, 3-5 hodin denně, 5-7 hodin denně a více než 7 hodin denně. Otázku zodpovědělo 97,6% (N=401) respondentů z celkového počtu (N=411). Při této otázce bylo 10 odpovědí vyřazeno. A to z důvodu nevyplnění odpovědi a dále se s nimi nepracovalo. Nejčastější odpovědí byla „1-3 hodiny denně“, kterou zvolilo 42,1% (N=173) dotazovaných. Druhou nejčastější odpovědí bylo „3-5 hodin denně“, kterou zvolilo 33,1%

(N=136) respondentů. Dále respondenti volili odpověď „Maximálně 1 hodinu denně“ a to v počtu 10,7% (N=44). Odpověď „5-7 hodin“ zvolilo 9% (N=37) dotazovaných. Nejméně zastoupenou odpovědí se stala „více než 7 hodin denně“, která byla zvolena 5,1% (N=21) dotazovaných.



Graf č. 3: Čas strávený na sociálních sítí

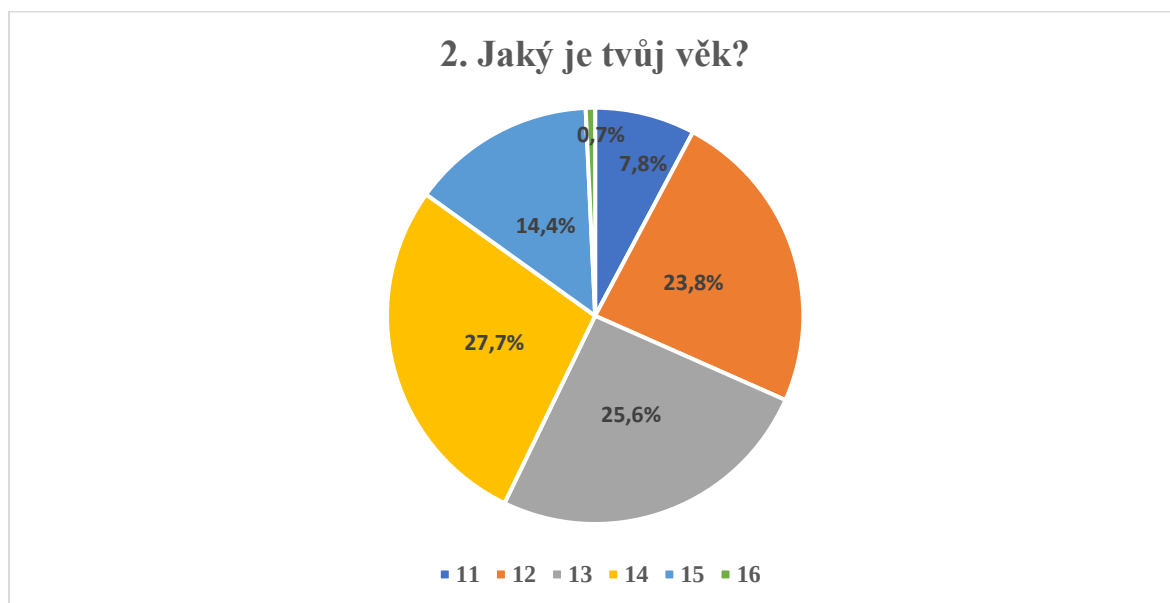
Zároveň nás u této hypotézy zajímalo, jaké sociální sítě děti staršího školního věku nejčastěji navštěvují. K tomuto zjištění byla použita položka č. 7, která obsahovala široký výběr různých sociálních sítí. Děti staršího školního věku si mohly zvolit pouze jednu sociální síť, kterou navštěvují nejčastěji. Otázka byla adekvátně zodpověděna celkovým počtem respondentů (N=411). Sociální síť „Instagram“ byla respondenty nejvíce označována, zvolilo ji 42,2% (N=170). Druhou nejčastěji volenou možností se stal „YouTube“, který byl vybrán 29,9% (120) respondenty. Dále následovala sociální síť „TikTok“, tuto možnost zvolilo 16,5% (N=66) dotazovaných. Méně volenými možnostmi se stal „Snapchat/Whatsapp“ 5,5% (N=22). Dále pak „Twitch“ 3% (N=12). Stejný počet respondentů zvolilo možnost „Facebook“, „Messenger“ a „Pinterest“ a to 0,7% (N=3). Nejméně častou možností se stal „Twitter“, který byl vybrán pouze 0,5% (N=2) respondenty.



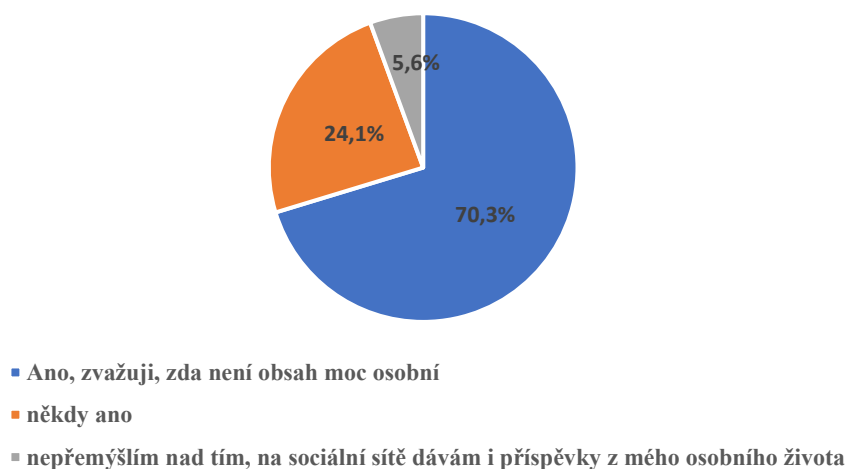
Graf č. 4: Nejčastěji navštěvovaná sociální síť

H2: Děti staršího školního věku přemýšlí nad zveřejňováním svých příspěvků.

(Graf je popsán, viz. H1)



12. Přemýšlíš, které příspěvky, fotografie, videa atd. zveřejníš na svých sociálních sítích?

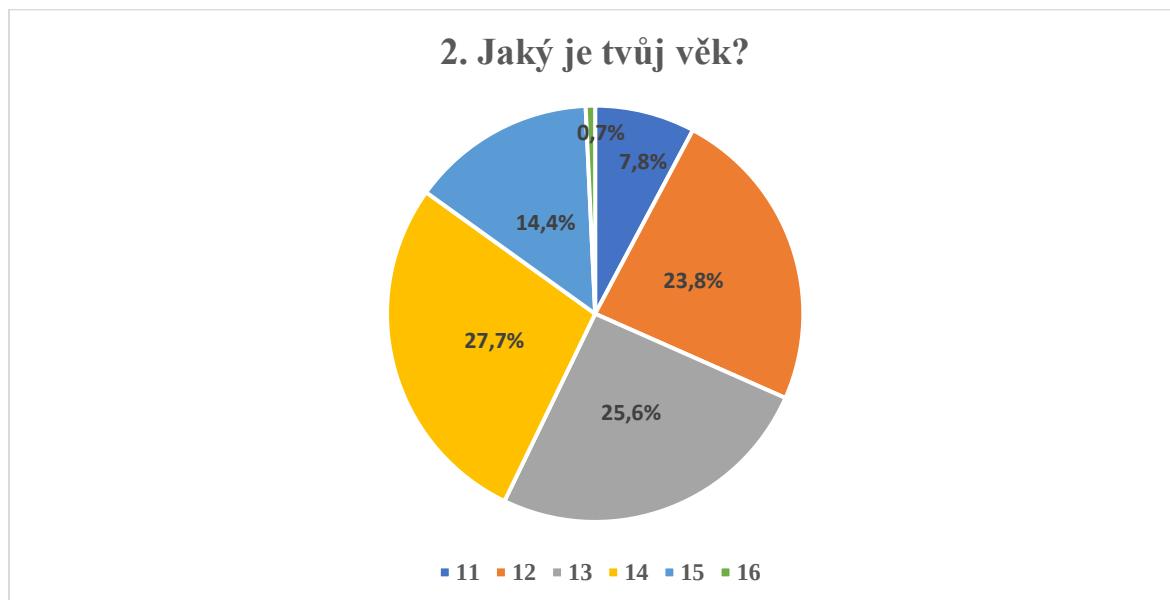


Graf č. 5: Přemýšlení o zveřejňování příspěvků

Jelikož jsou sociální sítě dostupné všem různým lidem, zajímalo nás u této hypotézy, zda děti staršího školního věku přemýšlí o příspěvcích, které na svých sociálních sítích sdílí, zda neobsahují příliš osobní informace. Odpověď na tuto otázku pomohla zjistit položka č. 12, která obsahovala tři předpřipravené odpovědi: Ano, zvažuji, zda není obsah moc osobní. Někdy ano. Nepřemýšlím nad tím, na sociální síť dávám i příspěvky z mého osobního života. Otázku adekvátně zodpovědělo 95,9% (N=394) respondentů z celkového počtu (N=411). Z důvodu nevyplnění otázky bylo 17 respondentů vyřazeno a dále se s nimi nepracovalo. Nejčastěji volenou odpovědí byla „Ano, zvažuji, zda není obsah moc osobní“, tuto možnost zvolilo 70,3% (N=277) respondentů. Druhou nejčastější odpovědí bylo „Někdy ano“, kterou zvolilo 24,1% (N=95) dotazovaných. Nejméně častou odpovědí se stala „Nepřemýšlím nad tím, na sociální síť dávám i příspěvky z mého osobního života“, kterou si zvolilo 5,6% (N=22) dotazovaných.

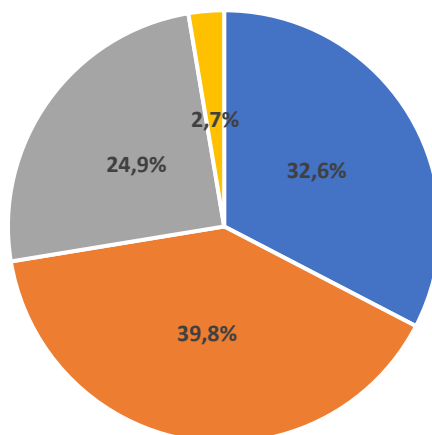
H3: Sociální sítě, za pomoci reklam ovlivňují, děti staršího školního věku při možné koupi daného produktu.

(Graf je popsán, viz. H1)



Na sociálních sítích se často objevují reklamy, které usilují o naši pozornost a následnou koupi daných produktů. U této hypotézy nás tedy zajímalo, zda děti staršího školního věku na základě reklam, které se na sociálních sítích objevují, nějaký produkt zakoupily. Odpověď na tuto otázku zjišťovala položka č. 14 za pomoci čtyř předpřipravených odpovědí: Často produkty tímto způsobem zakupuji. Občas. Nikdy jsem nezakoupil/a žádný produkt na základě reklamy na sociální síti. Produkt jsem žádný nezakoupil/a, ale nabídku jsem otevřel/a. Otázku adekvátně zodpovědělo 91,7% (N=377) respondentů z celkového počtu (N=411). Z důvodu neadekvátního vyplnění otázky bylo 34 respondentů vyřazeno a dále se s nimi nepracovalo. Nejčastěji volenou možností byla „Občas“, kterou zvolilo 39,8% (N=150) respondentů. Druhou nejčastější odpovědí se stala „Často produkty tímto způsobem zakupuji“, kterou vybralo 32,6% (N=123) dotazovaných. Dále možnost „Nikdy jsem nezakoupil/a žádný produkt na základě reklamy na sociální síti“, zvolilo 24,9% (N=94) dětí staršího školního věku. Nejméně častou volenou odpovědí byla „Produkt jsem žádný nezakoupil/a, ale nabídku jsem otevřel/a“ tuto možnost zvolilo 2,7% (N=10) respondentů.

14. Zakoupil/a jsi ty nebo někdo z rodiny něco na základě reklamy na sociální síti? Například díky reklamám vyskakujícím na Facebooku nebo na základě cílené spolupráce člověka (např. youtubera) s danou firmou, který produkt sdílí na svých sociálních sítích



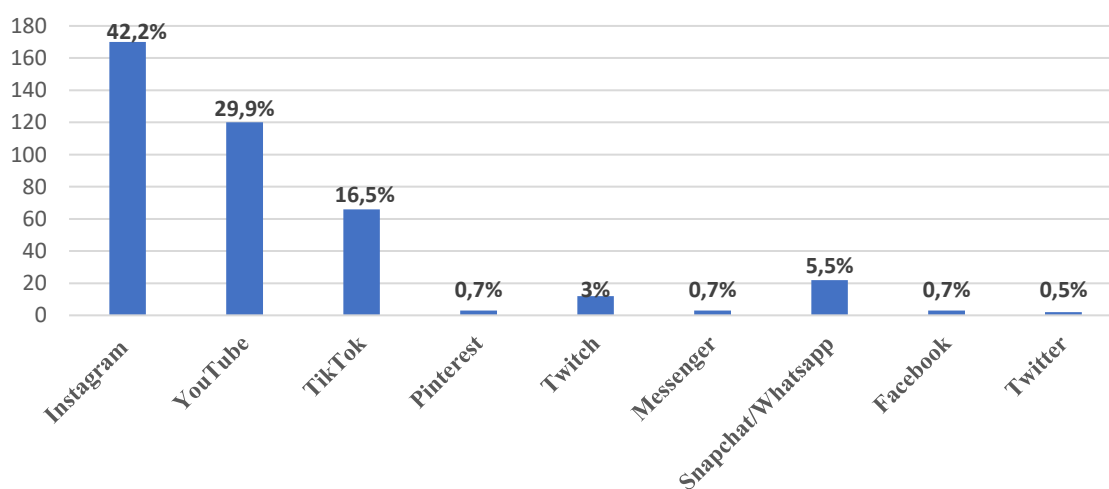
- Často produkty tímto způsobem zakupuji
- Občas
- Nikdy jsem nezakoupil/a žádný produkt na základě reklamy na sociální síti
- Produkt jsem žádný nezakoupil/a, ale nabídku jsem otevřel/a

Graf č. 6: Zakoupení produktů

H4: Existuje vztah mezi používáním sociálních sítí a úrovní sebevědomí dětí staršího školního věku.

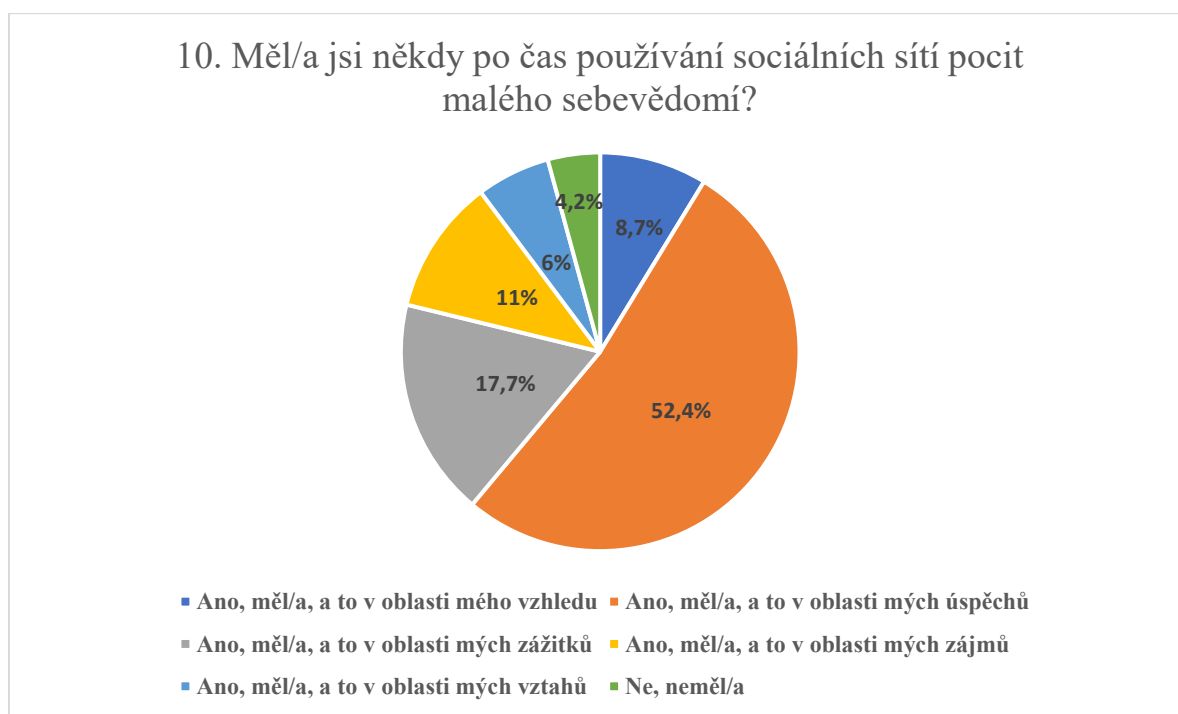
(Graf je popsán, viz. H1)

7. Jakou síť navštěvuješ nejčastěji? (Vyber jednu odpověď)



U této hypotézy nás zajímalo, zda děti staršího školního věku po čas používání sociálních sítí pociťují pocit malého sebevědomí a pokud ano tak v jakých oblastech. Odpověď

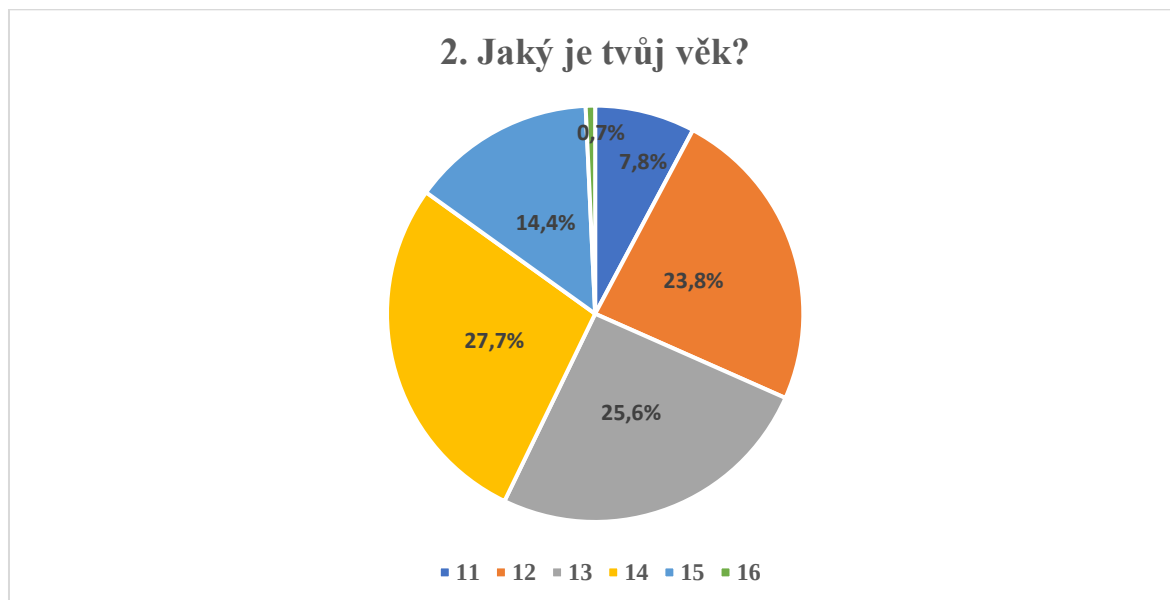
na tuto otázku zjišťovala položka č. 10, která obsahovala šest předpřipravených odpovědí: Ano, měl/a, a to v oblasti mého vzhledu. Ano, měl/a, a to v oblasti mých úspěchů. Ano, měl/a, a to v oblasti mých zážitků. Ano, měl/a, a to v oblasti mých zájmů. Ano, měl/a, a to v oblasti mých vztahů. Otázku adekvátně zodpovědělo 97,6% (N=401) respondentů z celkového počtu (N=411). Z důvodu neadekvátního vyplnění otázky bylo 10 respondentů vyřazeno a dále se s nimi nepracovalo. Nejčastěji volenou odpovědí byla „Ano, měl/a, a to v oblasti mých úspěchů“ tu zvolilo 52,4% (N=210) respondentů. Druhou nejčastěji volenou možností byla „Ano, měl/a, a to v oblasti mých zážitků“, ta byla vybrána 17,7% (N=71) dotazovaných. Dále často volenou možností byla „Ano, měl/a, a to v oblasti mých zájmů“, kterou označilo 11% (N=44) dětí staršího školního věku. Následovala odpověď „Ano, měl/a, a to v oblasti mého vzhledu“, již si zvolilo 8,7% (N=35) dotazovaných. Méně častou odpovědí byla „Ano, měl/a, a to v oblasti mých vztahů“, kterou si vybralo 6% (N=24) respondentů. A nejčastěji volenou odpovědí byla „Ne, neměl/a“, kterou označilo 4,2% (N=17) dětí staršího školního věku.



Graf č. 7: Pocit malého sebevědomí

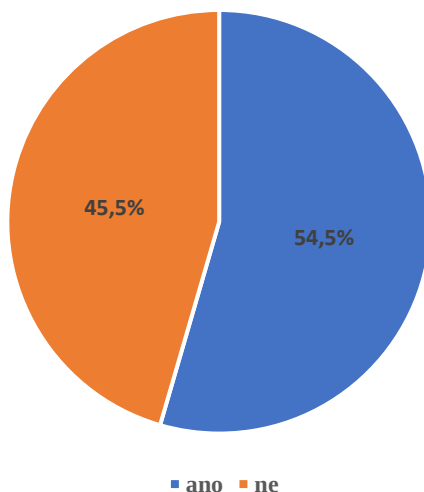
H5: Online zájmy dětí staršího školního věku souvisí s hodnotami, které jsou pro ně v životě důležité.

(Graf je popsán, viz. H1)



Jelikož jsou sociální sítě součástí života mnoha lidí, zajímalo nás u této hypotézy, zda souvisí online zájmy s hodnotami, které jsou pro děti staršího školního věku v životě důležité. Odpověď na tuto otázku zjišťovala položka č. 21, která nabízela dvě odpovědi: Ano. Ne. Otázku byla adekvátně zodpověděna celkovým počtem respondentů (N=411). Nejčastěji volenou odpovědí se stala „Ano“, kterou vybralo 54,5% (N=224) respondentů. Méně častou odpovědí se tedy stala „Ne“, která byla vybrána 45,5% (N=187) dětmi staršího školního věku.

21. Souvisí tvoje online (aktivity na soc. sítích) zájmy s hodnotami, které jsou pro tebe v životě důležité?

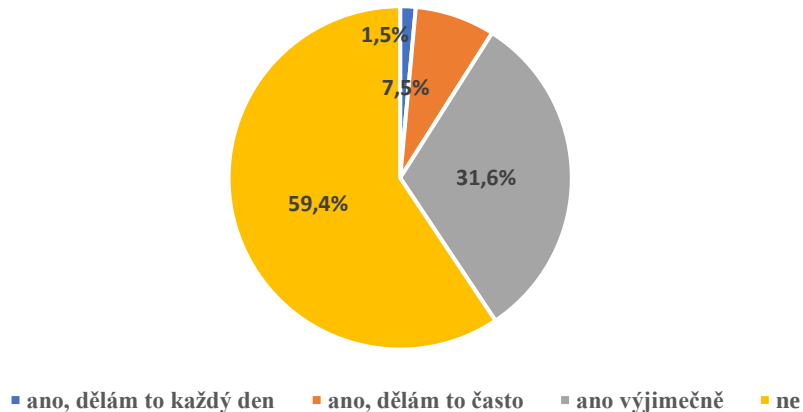


Graf č. 8: Souvislost online aktivit s hodnotami

H6: Děti staršího školního věku mění svůj vztah mezi motivací ke změně postoje a touhou být IN.

U této hypotézy nás zajímalo, zda děti staršího školního věku sdílí na svých sociálních sítích příspěvky pouze za účelem být „IN“. Opověď na tuto otázku nám pomohla zjistit položka č. 11, která byla zodpovězena celkovým počtem respondentů (N=411). Dotazovaní měli na výběr ze čtyř předpřipravených odpovědí. Nejčastěji volenou možností bylo „Ne“, zvolilo ji 59,4 % (N=244) respondentů. Možnost „Ano, výjimečně“ vybralo 31,6 % (N=130). Odpověď „Ano, dělám to často“ zvolilo 7,5 % (N=31). Nejméně častou odpovědí bylo „Ano, dělám to každý den“, kterou vybralo 1,5 % (N=6) respondentů.

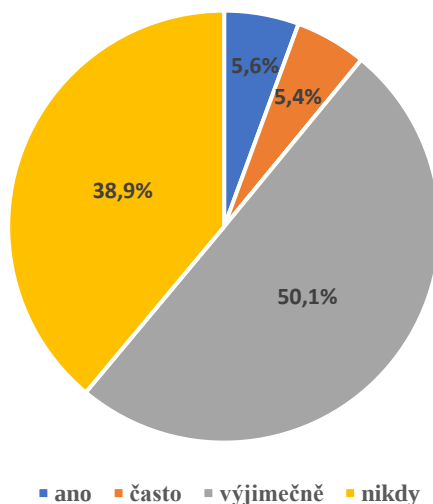
11. Sdílel/a jsi někdy něco na sociální síť, pouze abys byl/a „in“ 4bo „trendy“?



Graf č. 9: Sdílení na sociálních sítí, za účelem být „IN“

Dále nás zajímalo, zda by pubescenti změnili svůj postoj, o kterém jsou přesvědčeni za účelem lepšího postavení v kolektivu. Odpověď na tuto otázku nám pomohla zjistit položka č. 22, která byla zodpovězena celkovým počtem respondentů (N=411). Dotazovaní měli na výběr ze čtyř možných odpovědí. Nejčastěji zvolenou možností bylo „Výjimečně“, kterou vybralo 50,1 % (N=206) dětí staršího školního věku. Dále byla často volena odpověď „Nikdy“ 38,9 % (N=160). Možnost „Ano“ vybralo 5,6 % (N=23). Nejméně zvolenou odpovědí bylo „Často“, kterou si zvolilo 5,4 % (N=22) respondentů.

22. Změnil/a bys svůj postoj o kterém jsi přesvědčený/á, že je správný jen proto, že chceš vypadat lépe před kolektivem? (například dávání liků, komentování příspěvků, jinak, než to doopravdy cítíš)?



Graf č. 10: Změna postoje

4.9 OVĚŘENÍ HYPOTÉZ

Pro potvrzení nebo vyvrácení hypotéz jsme přistoupily k jejich ověřování.

Postup ověření hypotéz

Hypotézy byly ověřovány za pomoci testu nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku. Ověřování tímto způsobem je vhodné hlavně, při zpracování výsledků, které byly získány za pomoci dotazníkového šetření. Při ověřování hypotéz byly vytvořeny nulové a alternativní hypotézy. Hypotéza nulová potvrzuje nezávislost pozorovaných veličin. Naopak hypotéza alternativní potvrzuje jejich závislost. Praktický postup pro nezávislost chí-kvadrátu pro kontingenční tabulku je takový, že je vytvořena kontingenční tabulka pozorovaných četností. Z pozorovaných četností z kontingenční tabulky dále vypočítáme očekávanou četnost dle postupu: *očekávaná četnost: součet ve sloupci/celkový počet tabulky*součet řádku*. Následně porovnáváme pozorované a očekávané četnosti dle postupu: $((\text{pozorovaná četnost řádku} - \text{očekávaná četnost řádku}) * (\text{pozorovaná četnost řádku} - \text{očekávaná četnost řádku})) / \text{očekávaná četnost řádku}$. Po porovnání četností vypočítáme testové kritérium za pomoci funkce *suma*, která zahrnuje porovnané a očekávané četnosti. Hladina významnosti byla zvolena 0,05 a stupně volnosti byly vypočítány: *počet sloupců - 1*. Dále za pomoci funkce *CHIINV* vypočítáme kritickou hodnotu. Nakonec zjišťujeme, která hodnota je vyšší či nižší.

Pokud je hodnota testového kritéria větší než kritická hodnota, odmítáme H_0 a přijímáme H_A . (Chráška, 2016).

Hypotéza 1: *Děti staršího školního věku jsou ovlivňovány sociálními sítěmi, na nichž tráví čas.*

Hypotéza je založena na předpokladu, že děti staršího školního věku jsou do jisté míry ovlivňovány sociálními sítěmi, na nichž tráví čas. Hypotéza byla ověřována za pomoci testu nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku. Hodnoty, které napomohly ke zjištění pravdivosti hypotézy se skládaly ze tří otázek z dotazníkového šetření, byly zaměřeny na věk dětí staršího školního, na čas, který na sociálních sítích tráví a které sociální sítě navštěvují.

Nulová hypotéza:

„Mezi věkem a sociálními sítěmi, na nichž tráví čas, neexistuje statisticky významný vztah.“

Alternativní hypotéza:

„Mezi věkem a sociálními sítěmi, na nichž tráví čas, existuje statisticky významný vztah.“

Tabulka 2: H_1 pozorovaná a očekávaná četnost

Pozorovaná četnost					
věk	Instagram	YouTube	TikTok	Ostatní (Pinterest, Twitch, Messenger, Snapchat/Whatsapp, Facebook, Twitter)	celkový součet
11	3	13	2	11	29
12	38	33	14	13	98
13	42	32	21	6	101
14	56	26	19	12	113
15 a 16	31	16	10	3	60
celkový součet	170	120	66	45	401
Očekávaná četnost					
věk	Instagram	YouTube	TikTok	Ostatní (Pinterest, Twitch, Messenger, Snapchat/Whatsapp, Facebook, Twitter)	
11	12,29	8,68	4,77	3,25	
12	41,55	29,33	16,13	11	
13	42,82	30,22	16,62	11,33	
14	47,91	33,82	18,6	12,68	
15 a 16	25,44	17,96	9,88	6,73	

Výsledná hodnota testu nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku vyšla pro testové kritérium χ^2 41,14 a pro kritickou hodnotu $\chi^2_{(0,05;4)}$ 9,48. Testové kritérium bylo vyšší, a proto byla přijata alternativní hypotéza.

Tabulka 3: H1 pozorovaná a očekávaná četnost

Pozorovaná četnost						
Čas strávený na sociálních sítí	11	12	13	14	15 a 16	celkový součet
maximálně 1 hodinu	9	13	7	10	5	44
1-3 hodiny denně	12	41	50	47	23	173
3-5 hodin denně	3	34	32	43	24	136
5-7 hodin denně	3	4	12	9	9	37
více než 7 hodin denně	2	6	4	7	2	21
celkový součet	29	98	105	116	63	411
Očekávaná četnost						
Čas strávený na sociálních sítí	11	12	13	14	15 a 16	
maximálně 1 hodinu	3,1	10,5	11,24	12,42	6,74	
1-3 hodiny denně	12,21	41,25	44,2	48,83	26,52	
3-5 hodin denně	9,6	32,43	34,8	38,38	20,85	
5-7 hodin denně	2,61	8,82	9,5	10,44	5,57	
více než 7 hodin denně	1,48	5	5,37	5,93	3,22	

Výsledná hodnota testu nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku vyšla pro testové kritérium χ^2 28,39 a pro kritickou hodnotu $\chi^2_{(0,05;4)}$ 9,49. Testové kritérium bylo vyšší, a proto byla přijata alternativní hypotéza.

Hypotéza H1 na základě testu nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku přijímá a uvádí hypotézu: „Mezi věkem a sociálními sítěmi, na nichž tráví čas, existuje statisticky významný vztah.“

Hypotéza 2: Děti staršího školního věku přemýšlí nad zveřejňováním svých příspěvků.

Hypotéza je založena na předpokladu, že děti staršího školního věku přemýšlí nad zveřejňováním příspěvků na svých sociálních sítích, zda není jejich obsah moc osobní a nemůže tedy jejich obsah kdokoli zneužít v jejich neprospěch. Hypotéza byla ověřována za pomoci testu nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku. Hodnoty, které byli použity pro jejich

výpočet vycházely ze dvou otázek z dotazníkového šetření, a to z věku respondentů a z otázky, která se respondentů dotazovala, zda přemýšlí, které příspěvky na svých sociálních sítích zveřejní.

Nulová hypotéza:

„Mezi věkem a zvažováním, co dát na sociální sítě není statisticky významný vztah.“

Alternativní hypotéza:

„Mezi věkem a zvažováním, co dát na sociální sítě je statisticky významný vztah.“

Tabulka 4: H2 pozorovaná a očekávaná četnost

Pozorovaná četnost				
věk	Ano, zvažuji, zda není obsah moc osobní	někdy ano	nepřemýšlím nad tím, na sociální sítě dávám i příspěvky z mého osobního života	celkový součet
11	20	5	3	28
12	65	18	6	89
13	67	30	5	102
14	80	28	6	114
15	43	13	1	57
16	2	1	1	4
celkový součet	277	95	22	394
Očekávaná četnost				
věk	Ano, zvažuji, zda není obsah moc osobní	někdy ano	nepřemýšlím nad tím, na sociální sítě dávám i příspěvky z mého osobního života	
11	19,69	6,75	1,56	
12	62,58	21,46	4,97	
13	71,71	24,59	5,7	
14	80,15	27,49	6,37	
15	40,07	13,74	3,18	
16	2,81	0,96	0,22	

Výsledná hodnota testu nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku vyšla pro testové kritérium χ^2 8,95 a pro kritickou hodnotu $\chi^2_{(0,05;5)}$ 11,07. Testové kritérium bylo nižší, a proto byla přijata nulová hypotéza.

Hypotéza H2 na základě testu nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku přijímá a uvádí hypotézu: „*Mezi věkem a zvažováním, co dát na sociální síť není statisticky významný vztah.*“

Hypotéza 3: *Sociální síť, za pomoci reklam ovlivňuje, děti staršího školního věku při možné koupi daného produktu.*

Hypotéza je založena na předpokladu, že děti staršího školního věku jsou ovlivňovány cílenými reklamami, které se na sociálních sítích nepřetržitě vyskytují a vedou k možné koupi nabízeného produktu. Hypotéza byla ověřována za pomoci testu nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku. Hodnoty, které byly použity ke zjištění pravdivosti hypotézy obsahovaly dvě otázky z dotazníkového šetření. První otázka zjišťovala věk respondentů a druhá otázka zjišťovala, zda si respondenti někdy zakoupili nějaký produkt z reklam, které jim byli nabídnuty na sociálních sítích.

Nulová hypotéza:

„*Mezi věkem a nákupem na základě doporučení youtubera/reklamy ze sociálních sítí není statisticky významný vztah.*“

Alternativní hypotéza:

„*Mezi věkem a nákupem na základě doporučení youtubera/reklamy ze sociálních sítí je statisticky významný vztah.*“

Tabulka 5: H3 pozorovaná a očekávaná četnost

Pozorovaná četnost					
věk	Často produkty tímto způsobem zakupuji	Občas	Nikdy jsem nezakoupil/a žádný produkt na základě reklamy na sociální síti	Produkt jsem žádný nezakoupil/a, ale nabídku jsem otevřel/a	celkový součet
11	13	9	4	2	28
12	25	33	23	3	84
13	33	40	24	1	98
14	32	49	25	3	109
15 a 16	20	19	18	1	58
celkový součet	123	150	94	10	377
Očekávaná četnost					
věk	Často produkty tímto způsobem zakupuji	Občas	Nikdy jsem nezakoupil/a žádný produkt na základě reklamy na sociální síti	Produkt jsem žádný nezakoupil/a, ale nabídku jsem otevřel/a	
11	9,14	11,14	6,98	0,74	
12	27,41	33,42	20,94	2,23	
13	31,97	38,99	24,44	2,6	
14	35,56	43,37	27,18	2,89	
15 a 16	18,92	23,08	14,46	1,54	

Výsledná hodnota testu nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku vyšla pro testové kritérium χ^2 10,29 a pro kritickou hodnotu $\chi^2_{(0,05;4)}$ 9,49. Testové kritérium bylo vyšší, a proto byla přijata alternativní hypotéza.

Hypotéza H3 na základě testu nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku přijímá a uvádí hypotézu: „Mezi věkem a nákupem na základě doporučení youtubera/reklamy ze sociálních sítí je statisticky významný vztah.“

Hypotéza 4: Existuje vztah mezi používáním sociálních sítí a úrovní sebevědomí dětí staršího školního věku.

Hypotéza je založena na předpokladu, že se u dětí staršího školního věku, které používají sociální sítě vyskytuje snížení anebo zvýšení úrovně sebevědomí či sebedůvěry.

V závislosti na to, kdo je pro ně na sociálních sítí idolem či vzorem. Hypotéza byla ověřována za pomoci testu nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku. Hodnoty, se kterými jsme pracovali jsme získali z dotazníkového šetření. K výpočtu byly použity data ze dvou otázek z dotazníku. První otázka zjišťovala, jakou sociální síť děti staršího školního věku nejčastěji navštěvují. Druhá otázka zjišťovala, zda měli respondenti po čas používání sociálních sítí pocit malého sebevědomí.

Nulová hypotéza:

„Neexistuje vztah mezi používáním sociálních sítí a úrovní sebevědomí dětí staršího školního věku.“

Alternativní hypotéza:

„Existuje vztah mezi používáním sociálních sítí a úrovní sebevědomí dětí staršího školního věku.“

Tabulka 6: H4 pozorovaná a očekávaná četnost

Pozorovaná četnost					
pocit malého sebevědomí	Instagram	YouTube	TikTok	Ostatní (Pinterest, Twitch, Messenger, Snapchat/Whatsapp, Facebook, Twitter)	celkový součet
Ano, měl/a, a to v oblasti mého vzhledu	12	14	5	4	35
Ano, měl/a, a to v oblasti mých úspěchů	85	70	37	18	210
Ano, měl/a, a to v oblasti mých zážitků	39	14	10	8	71
Ano, měl/a, a to v oblasti mých zájmů	19	13	8	4	44
Ano, měl/a, a to v oblasti mých vztahů	10	7	2	5	24
Ne, neměl/a	5	2	4	6	17
celkový součet	170	120	66	45	401
Očekávaná četnost					
pocit malého sebevědomí	Instagram	YouTube	TikTok	Ostatní (Pinterest, Twitch, Messenger, Snapchat/Whatsapp, Facebook, Twitter)	
Ano, měl/a, a to v oblasti mého vzhledu	14,84	10,48	5,76	3,93	
Ano, měl/a, a to v oblasti mých úspěchů	89,03	62,84	34,56	23,57	
Ano, měl/a, a to v oblasti mých zážitků	30,1	21,25	11,69	7,97	
Ano, měl/a, a to v oblasti mých zájmů	18,65	13,17	7,24	4,94	
Ano, měl/a, a to v oblasti mých vztahů	10,17	7,18	3,95	2,69	
Ne, neměl/a	7,21	5,09	2,8	1,91	

Výsledná hodnota testu nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku vyšla pro testové kritérium χ^2 24,72 a pro kritickou hodnotu $\chi^2_{(0,05;5)}$ 11,07. Testové kritérium bylo vyšší, a proto byla přijata alternativní hypotéza.

Hypotéza H4 na základě testu nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku přijímá a uvádí hypotézu: „Existuje vztah mezi používáním sociálních sítí a úrovní sebevědomí dětí staršího školního věku.“

Hypotéza 5: Online zájmy dětí staršího školního věku souvisí s hodnotami, které jsou pro ně v životě důležité.

Hypotéza obsahuje předpoklad, že online zájmy a aktivity dětí staršího školního věku úzce souvisí s hodnotami, které jsou pro ně v životě důležité. Hypotéza byla ověřována za pomoci testu nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku. Hodnoty, které byly použity pro výpočet vycházeli z dotazníkového šetření. První otázka, která byla pro výpočet použita obsahovala věkové rozdělení respondentů. Druhá otázka zjišťovala, zda online aktivity a zájmy souvisí s hodnotami, které jsou pro dítě staršího školního věku důležité.

Nulová hypotéza:

„Mezi věkem a online aktivitami není statisticky významný vztah.“

Alternativní hypotéza:

„Mezi věkem a online aktivitami existuje statisticky významný vztah.“

Tabulka 7: H5 pozorovaná a očekávaná četnost

Pozorovaná četnost			
věk	ano	ne	celkový součet
11	6	26	35
12	50	52	210
13	47	58	113
14	77	36	55
15	42	13	4
16	2	2	17
celkový součet	224	187	411
Očekávaná četnost			
věk	ano	ne	
11	17,44	14,56	
12	55,59	46,41	
13	57,23	47,77	
14	61,59	51,41	
15	29,98	25,02	
16	2,18	1,82	

Výsledná hodnota testu nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku vyšla pro testové kritérium χ^2 40,86 a pro kritickou hodnotu $\chi^2_{(0,05;5)}$ 11,07. Testové kritérium bylo vyšší, a proto byla přijata alternativní hypotéza.

Hypotéza H5 na základě testu nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku přijímá a uvádí hypotézu: „*Mezi věkem a online aktivitami existuje statisticky významný vztah.*“

Hypotéza 6: *Děti staršího školního věku mění svůj vztah mezi motivací ke změně postoje a touhou být IN.*

Hypotéza předpokládá, že na základě zalíbení se kolektivu jedinec změní svůj postoj i za předpokladu, že jeho prvotní postoj byl opačný. Hypotéza byla ověřována za pomoci testu nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku. Hodnoty, které byly pro výpočet použity vycházeli z dat dotazníkového šetření. První otázka, která byla k výpočtu použita zjišťovala, zda děti staršího školního věku sdílely něco na sociálních sítích, pouze z důvodu být „IN“ nebo „trendy“. Druhá otázka zjišťovala, zda by respondenti změnili svůj názor, o kterém jsou přesvědčeni pouze z důvodu, aby před kolektivem vypadali lépe.

Nulová hypotéza:

„*Mezi sdílením za účelem být "trendy" a změnou postoje kvůli kolektivu neexistuje statisticky významný vztah.*“

Alternativní hypotéza:

„*Mezi sdílením za účelem být "trendy" a změnou postoje kvůli kolektivu existuje statisticky významný vztah.*“

Tabulka 8: H6 pozorovaná a očekávaná četnost

Pozorovaná četnost				
změna postoje za účelem být IN	ano, dělám to každý den/ano dělám to často	ano výjimečně	ne	celkový součet
ano	6	4	13	23
často	5	8	9	22
výjimečně	17	85	104	206
nikdy	9	33	118	160
celkový součet	37	130	244	411
Očekávaná četnost				
změna postoje za účelem být IN	ano, dělám to každý den/ano dělám to často	ano výjimečně	ne	
ano	2,07	7,28	13,65	
často	1,98	6,96	13,06	
výjimečně	18,55	65,16	122,3	
nikdy	14,4	50,61	94,99	

Výsledná hodnota testu nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku vyšla pro testové kritérium χ^2 37,62 a pro kritickou hodnotu $\chi^2_{(0,05;3)}$ 7,81. Testové kritérium bylo vyšší, a proto byla přijata alternativní hypotéza.

Hypotéza H6 na základě testu nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku přijímá a uvádí hypotézu: „Mezi sdílením za účelem být "trendy" a změnou postoje kvůli kolektivu existuje statisticky významný vztah.“

4.10 VÝSLEDKY VE VZTAHU K VÝZKUMNÝM OTÁZKÁM

V našem výzkumu jsme si stanovili otázku: Jaký je vztah mezi uživateli sociálních sítí a utvářejícími se hodnotami v období staršího školního věku? Pomocí dotazníkového šetření bylo zjištěno, že existuje vztah mezi uživateli sociálních sítí a utvářejícími se hodnotami u dětí staršího školního věku. Hodnoty, které se v období pubescence utváří, jsou sociálními sítěmi značně ovlivňovány především v oblasti úrovně sebevědomí, které je ovlivňováno idoly či

youtubery na sociálních sítích. Dále jsou děti staršího školního věku ovlivňováni při změně svého postoje z důvodu lepšího zapůsobení na kolektiv nebo být „IN“. Online aktivity a zájmy jsou do jisté míry propojeny s hodnotami, které jsou pro pubescenta v životě důležité.

Druhou výzkumnou otázkou bylo: Do jaké míry mohou sociální sítě ovlivňovat hodnotový systém dětí staršího školního věku? Sociální sítě do jisté míry ovlivňují postoj pubescenta, který je výjimečně ochoten změnit svůj postoj, o kterém je přesvědčený za možnost získání lepšího postavení v kolektivu mezi vrstevníky. Dále sociální sítě jedince ovlivňují i v oblasti vzhledu a potřebě být „IN“. Pubescenti se často inspiroují svými idoly, kterým se snaží podobat a přebírají jejich názory, hodnoty a způsob chování.

Třetí výzkumná otázka byla: Existuje rozdíl mezi uživateli sociálních sítí v období staršího školního věku? Rozdíly u dětí staršího školního věku nejsou nijak významně odlišné. Pozitivním zjištěním bylo, že děti staršího školního věku, přemýšlejí o příspěvcích, které sdílí na svých sociálních sítích.

4.11 DISKUZE

Při tvorbě dotazníku byly použity převážně zdroje z jiných výzkumů na podobné téma. Formulace daných otázek byly vytvořeny na základě vlastních potřeb a cílů, které měly při výzkumu pomoci dosáhnout adekvátních výsledků. V dotazníkovém šetření jsme se snažili respondentům poskytnout i variantu pro doplnění odpovědí, v případě že by jim nabízené odpovědi nevyhovovali.

Dotazník disponoval uzavřenými dichotomickými položkami, ty nabízely pouze dvě odpovědi, které se navzájem vylučují. Dále byl v dotazníku použit jednoduchý výběr, kdy měli respondenti možnost označit pouze jednu odpověď. Zároveň však u některých otázek měli dotazovaní možnost vícenásobného výběru, kdy mohli označit až 3 odpovědi. Dotazník dále obsahoval pořadovou hierarchii, kdy respondenti označovali na stupnici 1-5 (1 nejdůležitější hodnota a 5 nejméně důležitá) důležitost hodnot pro svůj život (Druhy dotazníkových položek, 2019).

Respondenti měli u některých otázek k dispozici polouzavřené položky, kdy má jedinec poskytnuté odpovědi, ale zároveň má možnost odpověď „jiné“, kde může napsat odpověď, která mu vyhovuje nebo může prostřednictvím této možnosti sdělit svůj názor (Druhy dotazníkových položek, 2019).

Dotazník disponoval i otevřenými otázkami, které sloužili například k objasnění zvolení odpovědi z předcházející otázky, či uvedení místa bydliště (Druhy dotazníkových položek, 2019).

K přesnějšímu zjištění vlivu sociálních sítí na hodnoty žáků staršího školního věku by bylo zapotřebí úplné otevření otázek, které by byly adekvátně vyplněné. Dotazníkové šetření, které probíhá anonymně, nemůže zaručit, že jedinec svědomitě a upřímně vyplní dotazník tak, jak to opravdu cítí. Mnohdy jsou dotazovaní ovlivněni ostatními jedinci, kteří odpovídají pouze podle toho, jak si myslí, že by měli odpovídat, nebo případně jak je to společensky žádoucí. Další možností pro dosažení přesnějších výsledků by bylo zvolení kvalitativního výzkumu, kde by probíhaly detailní rozhovory na dané téma.

Z dotazníkového šetření, kterého se účastnilo 411 respondentů ve věku od 11 do 16 let vyplynulo, že nejvíce užívá sociální sítě věková kategorie 13 let. Čas, který na sociálních sítích stráví se nejčastěji pohybuje od 1 až do 3 hodin denně. Věková kategorie 14 let však sociální sítě používá 3 až 5 hodin denně.

Při otázce, která zjišťovala, jakou sociální síť děti staršího školního věku navštěvují nejčastěji se ukázalo, že mezi tři neoblíbenější patří primárně sociální síť Instagram, která je nejvíce navštěvovaná věkovou kategorií 14 let. Druhá nejčastěji navštěvovaná sociální síť je YouTube, a to věkovou kategorií 12 let. Třetí nejvíce navštěvovanou sociální sítí je TikTok, který zaujal věkovou kategorii 13 let.

Otázka, která zjišťovala, zda děti staršího školního věku přemýšlejí, zda obsah, který sdílejí na své sociální síti není příliš osobní vyšel překvapivě dobře. Jelikož více jak polovina ($N=277$) respondentů z celkového počtu ($N=411$), zodpovědělo že zvažují, zda není obsah moc citlivý. A pouze 22 dotazovaných odpovědělo, že nad zveřejňováním svých příspěvků moc nepřemýšlí, zda je obsah příliš osobní.

Neopomenutelnou součástí sociálních sítí se staly reklamy, které nám neustále navrhuji možnou koupi nabízených produktů. Otázka, která se dětí staršího školního věku ptala, zda si někdy zakoupily nějaký produkt z reklam, které viděly na sociálních sítích ukazuje, že tento marketingový tah funguje velmi dobře. Nejčastěji volenou odpovědí se stalo „občas“, kterou zvolilo ($N=150$) dotazovaných ve věkové kategorii 14 let, z celkového počtu ($N=411$). Jako druhá nejčastěji volená odpověď se stala „často produkty tímto způsobem zakupuji“, kterou zvolilo ($N=123$) respondentů ve věkové kategorii 13 let.

Otázka, která cílila na vliv sociálních sítí na úroveň sebevědomí u dětí staršího školního věku, nebyla nijak překvapivá. Jelikož na sociálních sítí pořád převažují lidé, kteří se snaží o dokonalost sebe sama či svého života. Respondenti v počtu (N=210) uvedli, že pociťují pocit nižšího sebevědomí v oblasti úspěchu. Tento pocit byl nejvíce zaznamenán u sociální sítě YouTube, kde v současné době vystupuje mnoho youtuberů, kteří se pro mnoho pubescentů stávají vzory či idoly. U sociální sítě TikTok respondenti v počtu (N=71) uvedli, že pociťují pocit nižšího sebevědomí v oblasti svých zážitků. Zdá se, že tyto sociální sítě nám negativním způsobem ovlivňují pohled na naše zážitky z důvodu, že někdo jiný má mnohem lepší zážitky. Je to však jednostranný pohled, který sociální sítě nabízí, člověk má totiž tendence ukazovat pouze dokonalé věci, ale problémy, se kterými se každý člověk ve svém životě potýká už sdílí málo kdy.

ZÁVĚR

Sociální sítě již neodmyslitelně patří k součásti životů dětí i ostatních lidí v dnešní společnosti. A dá se tak předpokládat, že počet sociálních sítí bude i nadále růst a budou aktuálnější vzhledem k potřebě a situaci naší společnosti. Sociální sítě a samotní tvůrci budou více usilovat o zajímavost a přitažlivost těchto sítí, aby si udrželi a získali co možná největší počet uživatelů.

Modernizace a vylepšování sociálních sítí však se sebou kromě pozitiv (sbližování lidí, sdílení informací, inspirace, vytváření komunit) nese i významné hranice. Uživatelé by měli dbát na své soukromí, a nesdílet příliš osobní informace, které může kdokoliv snadno zneužít a použít proti danému jedinci.

V diplomové práci bylo hlavním cílem zjistit, zda mají sociální sítě vliv na hodnoty žáků staršího školního věku. Následné vyhodnocení výzkumu ukázalo, že sociální sítě mají největší vliv především na vzhled a potřebu být „IN“. Zároveň prokázal, že hodnoty a sociální sítě se značně prolínají, hlavně v oblasti online zájmů a hodnot, které jsou pro pubescenta v životě důležité. Dále výzkum ukázal, že děti staršího školního věku jsou ovlivňováni reklamami, které sociální sítě nabízejí a vedou k následné koupi produktů.

Výzkumné šetření však zdaleka nepokrylo problematiku vztahu mezi užíváním sociálních sítí a tvorbou hodnotového žebříčku.

Pro příští výzkumy na podobné téma by bylo vhodné sjednotit počet respondentů z měst a obcí pro získání přesnějších výsledků v oblasti sociodemografických rozdílů. Údaje by mohly být dále rozšířené například o údaj zaměřený na spiritualitu respondentů.

Získané informace by dále mohly posloužit pro další výzkumy, které by mohly zkoumat vliv sociálních sítí na hodnoty u dívek a chlapců. Dále by se dotazník mohl zaměřit více na rodinou situaci dítěte, počet sourozenců nebo na jedince ze sociálně slabších rodin.

Jelikož je používání sociálních sítí neodmyslitelnou součástí společnosti, bylo by zajímavé dále toto téma zkoumat a zjišťovat jejich vliv na konkrétnější skupiny dětí, které jsou těmito médii neustále obkloповány. Výzkumy by dále mohly zjišťovat i pohled a názor rodičů dětí, kteří na sociálních sítích tráví hodně času.

Vzhledem k tomu, že sociální sítě sebou přináší i mnohé nebezpečí (např. kyberšikana), bylo by vhodné nejen děti staršího školního věku, učit, jak se na internetu celkově chovat a

vyvarovat se tak rizikovým situacím. Sociální sítě sice mají určenou minimální věkovou hranici pro vytvoření účtu, ale tu jak je známo není, tak těžké obejít. Proto by lidé měli být obezřetní a sdílet, tak dostatečné množství informací právě s dětmi, které se na těchto sociálních sítích pohybují.

SEZNAM LITERATURY

BLINKA, Lukáš, 2015. *Online závislosti: jednání jako droga?: online hry, sex a sociální sítě: diagnostika závislosti na internetu: prevence a léčba*. Praha: Grada. 198 s. ISBN 978-80-210-7975-5.

BOYD, Danah a Nicole B. ELLISON, 2007. Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication* [online]. [cit. 2022-03-08]. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1111/j.1083-6101.2007.00393.x>

Druhy dotazníkových položiek, 2019. *Elektronická učebnica pedagogického výzkumu*. [online]. [cit. 2022-06-19]. Dostupné z: <http://www.e-metodologia.fedu.uniba.sk/index.php/kapitoly/dotaznik/druhy-poloziek.php?id=i12p3>

DVOŘÁKOVÁ, Jana, 2008. *Morální usuzování: vliv hodnot, osobnosti a morální identity*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-4751-8.

ERIKSON, Erik H., 2002. *Dětství a společnost*. Přeložil Jan VALEŠKA. Praha: Argo. 387 s. ISBN 8072033808.

GAVORA, Peter, 2010. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2., rozš. české vyd. Přeložil Vladimír JÚVA, přeložil Vendula HLAVATÁ. Brno: Paido, 261 s. ISBN 978-80-7315-185-0.

GÉBLOVÁ, Alena, 2019. Jak změnil internet společnost v ČR? *Statistika&My* [online]. [cit. 2022-04-16]. Dostupné z: <https://www.statistikaamy.cz/2019/03/29/jak-zmenil-internet-spolecnost-v-cr/>

HOUSER, Pavel, 2017. Historie internetu v datech. *Sciencemag* [online]. [cit. 2022-03-07]. Dostupné z: <https://sciencemag.cz/historie-internetu-v-datech/>

CHAPMAN, Gary a PELLICANE, Arlene, 2016. *Vztahy v digitálním světě. Pomáhá technika vaši rodinu sbližovat, nebo ji od sebe odděluje?* Praha: Návrat domů. 198 s. ISBN 978-80-7255-358-7.

CHRÁSKA, Miroslav, 2016. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., akt. vyd. Praha: Grada, 254 s. ISBN 978-80-247-5326-3.

Impact of Social Media on Youth, 2019. In: *A research guide*. [online]. [cit. 2022-01-21]. Dostupné z: <https://www.aresearchguide.com/impact-of-social-media-on-youth.html>

JIRÁK, Jan a Barbora KÖPPLOVÁ, 2003. *Média a společnost*. Praha: Portál. 208 s. ISBN 80-7178-697-7

KINCL, Jaromír, 2018. *Virtuální sociální sítě a jejich vliv na reálné sociální vazby dětí a mladistvých*. Bakalářská práce. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta, Katedra sociální patologie a sociologie. Vedoucí práce PhDr. Jiří Kučírek, Ph.D.

KORBELOVÁ, Kateřina, 2021. *Sociální prostředí a tělesné modifikace adolescentů Příspěvek k sociální pedagogice*. Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra pedagogiky. Vedoucí práce Mgr. Tereza Komárková, Ph.D.

KUČEROVÁ, Stanislava, 1996. *Člověk, hodnoty, výchova: kapitoly z filosofie výchovy*. Prešov: ManaCon. 231 s. ISBN 8085668343.

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ, 2006. *Vývojová psychologie 2.*, aktualizované vydání Praha: Grada. 368 s. ISBN 978-80-247-1284-0.

LOSEKOOT, Michelle, 2019. Škodí nám sociální sítě? In: *TEDx Talks* [online]. TEDxPragueWomen. Zveřejněno 27. 2. 2019, 14:52. [cit. 2021-09-22]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=sf0JAUGjVDs>

MATĚJČEK, Zdeněk a Marie POKORNÁ, 1998. *Radosti a strasti: předškolní věk, mladší školní věk, starší školní věk*. Jinočany: H+H. 205 s. ISBN 8086022218.

MORISS, S, 2002. Jak internet ovlivňuje naše vztahy? *Relationships Australia* [online]. [cit. 2022-04-19]. Dostupné z: <https://relationships.org.au/document/february-2015-the-internet-and-relationships/>

Nejoblíbenější sociální sítě, 2021. *Agionet*. [online]. [2022-03-08]. Dostupné z: <https://www.agionet.cz/sluzby/internet-servis/online-podnikani/nejoblibenejsi-socialni-site>

Newport Academy, 2021. *How Does Social Media Affect Teenagers?* [online]. [cit. 2022-01-24]. Dostupné z: <https://www.newportacademy.com/resources/well-being/effect-of-social-media-on-teenagers/>

NOVÁKOVÁ, Milena, 2021. Jak internet ovlivňuje život dětí a dospívajících? In: *Šance dětem*. [online]. [cit. 2021-08-21]. Dostupné z: <https://www.sancedetem.cz/jak-internet-ovlivnuje-zivot-deti-dospivajicich>

PAVLÍČEK, Antonín, 2010. *Nová média a sociální sítě*. Praha: Oeconomica, 182 s. ISBN 978-802-4517-421.

PĚKNICOVÁ, Barbora, 2017. *Sociální sítě jako součást života mladé generace*. Bakalářská práce. České Budějovice: Jihočeská univerzita, Zdravotně sociální fakulta. Vedoucí práce Mgr. Hana Francová, Ph.D.

PENÁZ, Jiří, 2016. Role sociálních médií ve výuce. *Metodický portál RVP* [online]. [cit. 2022-01-24]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/20717/role-socialnich-medii-ve-vyuce.html>

Puberta, 2015. In: *Lidské tělo* [televizní dokument]. iVysílání. [online]. [cit. 2021-08-09]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1016630815-lidske-telo/200382516600004-puberta/#1>

ROKEACH, Milton, 1979. *Understanding Human Values. Individual and societal*. New York: The Free Press, 322 s. ISBN 0-7432-1456-0.

RULF, Ondřej, 2013. Sociální sítě a jejich vývoj-pohled do historie. *Objevit*. [online]. [cit. 2022-03-08]. Dostupné z: <http://objevit.cz/socialni-site-vyvoj-pohled-do-historie-t22280>

ŘEZÁČ, Jaroslav, 1998. *Sociální psychologie*. Brno: Paido, 268 s. ISBN 8085931486.

ŘÍČAN, Pavel, 2004. *Cesta životem*. Praha: Portál, 390 s. ISBN 8071788295.

SAK, Petr, 2000. *Proměny české mládeže: česká mládež v pohledu sociologických výzkumů*. Vyd. 1. Praha: Petrklíč, 291 s. ISBN 80-7229-042-8.

SINEK, Simon, 2016. Millennials in the Workplace. YouTube [online]. Zveřejněno 29.12.2016, 18:43. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=5MC2X-LRbkE&t=1s>

Sociální dilema, 2020 [The Social Dilemma] [dokumentární film]. Režie Jeff ORLOWSKI, USA. Studium psychologie, 2020. Etapy psychického vývoje: pubescence, adolescence. Psychologická charakteristika těchto období, jejich význam pro další vývoj. [online]. [cit. 2021-08-17]. Dostupné z: <https://www.studium-psychologie.cz/vyvojova-psychologie/6-pubescence-adolescence.html>

SMÉKAL, Vladimír, ŘEHULKOVÁ, Jana, 2009. Osobnost a hodnoty. In POSPÍŠIL, Jiří, ROUBALOVÁ, Marcela. *Mládež a hodnoty 2008*. Olomouc: Hanex, 2009. 122 s. ISBN 978-80-7409-027-1.

Sociální síť, 2021. *Aktuálně*. [online]. [cit. 2021-03-07]. Dostupné z: <https://www.aktualne.cz/wiki/veda-a-technika/socialni-site/r~i:wiki:1456/>

ŠARNÍKOVÁ, Gabriela, 2012. *Učitel a evropské hodnoty: teoreticko-odborná příručka k poňatiu evropských hodnôt a kultúrneho dedičstva v nižšom sekundárnom vzdelávaní*. Ružomberok: Verbum. 143 s. ISBN 978-80-8084-945-0.

ŠEVČÍKOVÁ, Anna, 2014. *Děti a dospívající online: vybraná rizika používání internetu*. Praha: Grada. 183 s. ISBN 978-80-210-7527-6.

ŠILHÁNOVÁ, Hana, 2017. Prostředí sociální. *Sociologická encyklopedie*. [online]. [cit. 2022-03-09]. Dostupné z: https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Prost%C5%99ed%C3%AD_soci%C3%A1ln%C3%AD

ŠTEFFLOVÁ, Jaroslava, 2021. Hodnoty člověka. *Učitelské noviny* [online]. [cit. 2021-09-08]. Dostupné z: <http://www.ucitelskenoviny.cz/>

THOROVÁ, Kateřina, 2015. *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál, 575 s. ISBN 978-80-262-0714-6.

VACEK, Pavel, 2008. *Rozvoj morálního vědomí žáků: metodické náměty k realizaci průřezových témat*. Praha: Portál, 126 s. ISBN 978-80-7367-386-4.

VÁGNEROVÁ, Marie, 2005. *Vývojová psychologie*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 467 s. ISBN 978-80-246-0956-0.

VÁGNEROVÁ, Marie, 2001. *Kognitivní a sociální psychologie žáka základní školy*. Praha: Karolinum, 304 s. ISBN 8024601818.

VÁGNEROVÁ, Marie, 2012. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum. 531 s. ISBN 978-80-246-2153-1.

VYMĚTAL, Jan, 2004. *Úzkost a strach u dětí: jak jim předcházet a jak je překonávat*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 80-7178-830-9.

ŽALOUĐÍKOVÁ, Iva, 2013. Změny v psychice a chování u dospívajících ve věku 11-15 let. *Duha* [online]. [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://duha.mzk.cz/clanky/zmeny-v-psychice-chovani-u-dospivajicich-ve-veku-11-15-let>

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1: Pohlaví respondentů	40
Graf č. 2: Věk respondentů	42
Graf č. 3: Čas strávený na sociálních sítí	43
Graf č. 4: Nejčastěji navštěvovaná sociální síť.....	44
Graf č. 5: Přemýšlení o zveřejňování příspěvků	45
Graf č. 6: Zakoupení produktů	47
Graf č. 7: Pocit malého sebevědomí.....	48
Graf č. 8: Souvislost online aktivit s hodnotami	50
Graf č. 9: Sdílení na sociálních sítí, za účelem být „IN“	51
Graf č. 10: Změna postoje	52

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1: Věkové rozdělení.....	40
Tabulka 2: H1 pozorovaná a očekávaná četnost	53
Tabulka 3: H1 pozorovaná a očekávaná četnost	54
Tabulka 4: H2 pozorovaná a očekávaná četnost	55
Tabulka 5: H3 pozorovaná a očekávaná četnost	57
Tabulka 6: H4 pozorovaná a očekávaná četnost	59
Tabulka 7: H5 pozorovaná a očekávaná četnost	60
Tabulka 8: H6 pozorovaná a očekávaná četnost	62

SEZNAM ZKRATEK

Atd.: a tak dále

Např.: například

Č.: číslo

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1 - Dotazník

PŘÍLOHA 1

DOTAZNÍK

1. Uveďte své pohlaví

- Žena
- Muž

2. Kolik je ti let?

- 11
- 12
- 13
- 14
- 15
- 16

3. Do jaké třídy chodíš?

- 6. třída
- 7. třída
- 8. třída
- 9. třída

4. Odkud pocházíš?

(otevřená odpověď)

5. Používáš sociální sítě?

- Ano
- Ne

NE-část

Pokud jsi v předchozí otázce odpověděl/a NE, zdůvodni proč

(Otevřená odpověď)

6. Pokud nemáš sociální sítě, máš někdy obavu z toho, že něco promeškáš?

- Ano
- Ne

- Nevím

1. Část

7. Jakou síť navštěvuješ nejčastěji?

- Facebook
- Instagram
- YouTube
- TikTok
- Twitter
- Pinterest
- Snapchat
- Google+
- LinkedIn
- Tumblr
- Skype
- Jiná (napíšte)....

8. Kolik času denně strávíš používáním sociálních sítí? (vyberte jednu odpověď)

- Maximálně 1 hodinu
- 1 – 3 hodiny denně
- 3 - 5 hodin denně
- 5 – 7 hodin denně
- Více než 7 hodin denně

9. Jaký typ obsahu na sociálních sítích nejčastěji vyhledáváš/sleduješ? (vyberte 3 nejčastější)

- Osobní život ostatních uživatelů
- Kultura – např. hudba, filmy, seriály
- Móda, kosmetika, umění
- Zvířata
- Sport, cvičení
- Cestování
- Jídlo, recepty
- Humor, zábava

- Jiné

10. Měl/a jsi někdy po čas používání sociálních sítí pocit malého sebevědomí?

- Ano, měl/a, a to v oblasti mého vzhledu
- Ano, měl/a, a to v oblasti mých úspěchů
- Ano, měl/a, a to v oblasti mých zážitků
- Ano, měl/a, a to v oblasti mých zájmů
- Ano, měl/a, a to v oblasti mých vztahů
- Ne, neměl/a

11. Sdílel/a jste někdy něco na sociální síť, pouze abys byl/a „in“ nebo „trendy“?

- Ano, dělám to každý den
- Ano, dělám to často
- Ano, výjimečně
- Ne

12. Přemýšlíš, které příspěvky, fotografie, videa atd. zveřejníš na svých sociálních sítích? (vyber jednu odpověď)

- Ano, zvažuji, zda není obsah moc osobní
- Někdy ano
- Nepřemýšlím nad tím, na sociální síť dávám i příspěvky z mého osobního života

13. Zrušil/a jsi si někdy účet na některé sociální síti? (vyber jednu odpověď)

- Ano
- Ne

Vysvětli proč si zvolil/a v předchozí otázce danou odpověď

(Otevřená odpověď)

14. Zakoupil/a jsi ty nebo někdo z rodiny něco na základě reklamy na sociální síti?

Například díky reklamám vyskakujícím na Facebooku nebo na základě cílené spolupráce člověka (např. youtubera) s danou firmou, který produkt sdílí na svých sociálních sítích? (vyber jednu odpověď)

- Často produkty tímto způsobem zakupuji
- Občas
- Nikdy jsem nezakoupil/a žádný produkt na základě reklamy na sociální síti
- Produkt jsem žádný nezakoupil/a, ale nabídku jsem otevřel/a

2. Část

15. Cítím, že mám stejnou hodnotu jako ostatní lidé (vyber míru souhlasu s tímto tvrzením)

- Souhlasím
- Spíše souhlasím
- Spíše nesouhlasím
- Nesouhlasím

16. Cítím, že mám mnoho dobrých vlastností (vyber míru souhlasu s tímto tvrzením)

- Souhlasím
- Spíše souhlasím
- Spíše nesouhlasím
- Nesouhlasím

17. Cítím, že nemám být na co hrdý/á (vyber míru souhlasu s tímto tvrzením)

- Souhlasím
- Spíše souhlasím
- Spíše nesouhlasím
- Nesouhlasím

18. Se svým vzhledem jsem spokojený/á (vyber míru souhlasu s tímto tvrzením)

- Souhlasím
- Spíše souhlasím
- Spíše nesouhlasím
- Nesouhlasím

19. Z možností vyberte čísla na stupnici 1 - 5 vaše hodnoty v životě (kdy 1 je pro vás nejdůležitější hodnota a 5 nejméně důležitá)

Hodnota	1	2	3	4	5
Zdraví					
Přátelství					
Rodina					
Štěstí					
Parta					
Náboženství					
Zábava					
Vzhled					
Být IN					
Peníze					
Úspěch a vzdělání					
Osobní rozvoj					

20. Jak postupuješ při řešení problémových situací v životě? (našel/a jsi někdy řešení, odpovědi na problémy na sociálních sítích)

- Snažím se je řešit hned, a tak aby sem byl/a se svým řešením spokojený/á
- Zaujmu takový postoj, aby sem vypadal/a co nejlépe před ostatními lidmi
- Přikloním se k řešení většiny
- Neřeším je, mám k nim ignorantský postoj

21. Souvisí tvoje online (aktivity na soc. sítích) zájmy s hodnotami, které jsou pro tebe v životě důležité?

- Ano
- Ne

Vysvětli proč si zvolil/a v předchozí otázce danou odpověď

(otevřená odpověď)

22. Změnil/a bys svůj postoj o kterém jsi přesvědčený/á, že je správný jen proto, že chceš vypadat lépe před kolektivem? (například dávání liků, komentování příspěvků, jinak, než to doopravdy cítíš)?

- Ano
- Často
- Výjimečně
- Nikdy

23. Vyber, které charakteristiky si nejvíce ceníš na ostatních lidech (označ maximálně 3 možnosti)

- Poctivost
- Přátelskost
- Upřímnost
- Důvěra
- Odpovědnost
- Trpělivost
- Spolehlivost
- Úspěšnost
- Inteligence
- Úcta k lidem
- Jiné